

Keemiaäri Venemaaga

Vene osanike
kaasamine viis
Ingle kasumi-
numbrid lakke

AS Ingle tegevjuhi Aare Leinbergi sõnul tõi äädika ja teiste kemikaalide käitlemisega tegelevale ettevõttele edu vene osanike kaasamine, kes aitasid taastada ärisidemied Vene turul.

lk 4

Raplamaa TOPi esikümme

1. Ingle AS
2. Awol Trans OÜ
3. Van & Mar OÜ

koht	firma nimi	punkti summa	tegevusvaldkond	asukoht
1	Ingle AS	36	kemikaalide käitlemine	Ingliste
2	Awol Trans OÜ	54	rahvusvaheline transport	Rapla
3	Van & Mar OÜ	55	ehitus, vee- ja kanalisatsiooniteenused	Moka
4	Lindegaard Eesti AS	59	kontori- ja koolikaupade tootmine ja müük	Kohila
5	E.T. Sild TÜ	104	üldehitustööd, projekteerimine, ehitusjärelvalve	
6	Amparis OÜ	105	üldehitus- ja remonditööd, ehitusjärelvalve	Rapla
7	Balteco Mööbel OÜ	136	mööbli ja -detailide tootmine	Varbola
8	Katimex AS	138	tööriivaste õmblemine ja müük	Rapla
9	No Rest Kinnisvara AS	142	kinnisvarahaldus	Rapla
10	N & N Invest Grupp OÜ	143	ehitusmaterjalide jae- ja hulgimüük	Rapla

Järvamaa ettevõtete TOP 60 aastal 2002

koht	firma nimi	tegevusvaldkond	asukoht	punkti-summa	koht eelmisel aastal
1	Ingle AS**	kemikaalide käitlemine	Ingliste	36	15
2	Awol Trans OÜ	rahvusvaheline transport	Rapla	54	
3	Van & Mar OÜ	ehitus, vee- ja kanalisatsiooniteenused	Moka	55	23
4	Lindegaard Eesti AS	kontori- ja koolikaupade tootmine ja müük	Kohila	59	4
5	E.T. Sild TÜ	üldehitustööd, projekteerimine, ehitusjärelevalve	Märjamaa	104	50
6	Amparis OÜ	üldehitus- ja remonditööd, ehitusjärelevalve	Rapla	105	78
7	Balteco Mööbel OÜ	mööbli ja -detailide tootmine	Varbola	136	13
8	Katimex AS	töörõivaste õmblemine ja müük	Rapla	138	5
9	No Rest Kinnisvara AS**	kinnisvarahaldus	Rapla	142	2
10	N & N Invest Grupp OÜ**	ehitusmaterjalide jae- ja hulgimüük	Rapla	143	
11	Alu Õmblus OÜ	õmblustööstus	Alu	145	
12	Rey AS	loomakasvatus, maitseainete hulgimüük	Kehtna-Nurme	151	22
13	Eesti Tõuloomakasvatajate Ühistu	tõuaretus, tõuloomade hindamine, nõustamine	Keava	152	10
14	Veeder LM AS	puidust toodete tootmine	Kohila	154	12
15	Benno Ehitus AS	ehitustegevus	Rapla	154	
16	ERA Valduse AS	freesturba tootmine, kaubandus	Märjamaa	155	18
17	Rapla Küte AS	soojusenergia tootmine ja müük	Rapla	162	
18	Triger-E OÜ	elektritööd ja kaubandus	Kehtna	167	17
19	Paka Mets OÜ**	metsa ülestöötamine, tööstuskaupade jaemüük, transporditeenused	Valgu	168	52
20	Otimardi OÜ	transporditeenused	Keava	170	
21	Projekt E AS	ehitus- ja restaureerimistööd, ehitusmaterjalide tootmine	Rapla	171	43
22	Hepa OÜ	vedelkütuse jae- ja hulgimüük	Rapla	173	
23	Pae Ühistalu TÜ	taime- ja loomakasvatus	Pae	176	8
24	Maur Team OÜ	toidukaupade hulgikaubandus, riigisisesed transporditeenused	Kumma	179	
25	E-Plast RSM AS	kile- ja plasttoodete valmistamine	Rapla	179	48
26	No Rest International AS**	kinnisvarahaldus, raamatupidamisteenused	Rapla	184	61
27	Alnus OÜ**	üldehitus- ja remonditööd, ehitusjärelevalve	Kehtna	185	
28	Orgita Põld OÜ	põllumajandus, loomakasvatus	Kasti	185	
29	Raes AS	kaubandus	Rapla	196	30
30	Kehtna Mõisa OÜ	põllumajandus, loomakasvatus	Kehtna	201	6
31	Järvakandi Klaas AS	klaastaara tootmine, müük, transporditeenused	Järvakandi	202	28
32	Kilekeskus OÜ	plast- ja kiletoodete jae- ja hulgimüük, kile tootmine	Rapla	206	
33	Raikküla Farmer OÜ	loomakasvatus, toidukaupade jaemüük	Raikküla	208	7
34	Jats AS	tööstuskaupade jae- ja hulgimüük	Märjamaa	210	46
35	Hilleberg Eesti OÜ	õmblustoodete valmistamine	Rapla	211	1
36	TST OÜ	plastmasstoodete tootmine	Oola	212	
37	Handymann OÜ¹	kataloogikaubandus	Rapla	214	
38	Keava Liimpuit OÜ	liimpuitkilbi ja liimpuidu tootmine	Keava	216	
39	Argore AS	hulgikaubandus	Märjamaa	216	76
40	Tavex OÜ	põllumajandus, loomakasvatus	Lokuta	221	
41	RMW AS	kaubavedu veoautodega	Rapla	222	9
42	Comser AS	mootorikütuste kaubandus	Laukna	223	49
43	Kaerepere Aiaod OÜ	puu- ja juurvilja hulgimüük	Rapla	226	
44	Kaiu LT OÜ	taime- ja loomakasvatus	Kaiu	237	11
45	Pääsupesa OÜ	jaekaubandus	Hagudi	238	
46	Erek OÜ	ehitus, fassaadikatete müük ja paigaldus	Rapla	241	55
47	Rapla Tarbijate Ühistu	jaekaubandus	Rapla	244	66
48	Rapla Vesi AS	vee- ja kanalisatsiooniteenus	Rapla	245	51
49	Valtu Vein AS	alkohoolsete jookide tootmine ja müük	Kaerepere	247	62
50	Rapla Plast AS**	plastikkilest kontoritarvete ja med.toodete tootmine	Rapla	249	47
51	V & V Veod OÜ**	rahvusvaheline kaubavedu autodega	Järvakandi	253	39
52	Tulihein OÜ	kütuse müük, kaubandus	Järvakandi	255	77
53	Kelko OÜ	piima- ja tõukarjakasvatus	Kodila	264	25
54	Fesma Alu OÜ	tootmine, metalli-, sanitaartehtnilised- ja elektritööd	Alu	265	38
55	Märjamaa Tarbijate Ühistu	jaekaubandus, puidutööstus	Märjamaa	270	53
56	Art Link Production AS	tootmine	Rapla	271	44
57	Rapla Agrovarustus OÜ	väetiste ja agrokeemia hulgimüük	Valtu	272	16
58	H.E.S. Oma OÜ	põllumajandus, loomakasvatus	Kumma	274	
59	Lelle Põllumajanduse OÜ	põllumajandus, loomakasvatus	Lelle	285	42
60	Pureva OÜ	tööriistade jae- ja hulgimüük	Seli	286	

¹ majandusaasta erineb kalendriaastast
² konsolideeritud andmed
** auditeerimata andmed

Käibe TOP 40

koht	firma nimi	käive (tuh kr)	koht koond-TOPis
1.	Lindegaard Eesti AS	395 566	4
2	Järvakandi Klaas AS	274 425	31
3	Ingle AS**	130 787	1
4	Art Link Production AS	100 000	56
5	Rapla Tarbijate Ühistu	93 345	47
6	Semetron AS**	78 634	68
7	Viru Lihahistu	78 557	64
8	Hepa OÜ	65 718	22
9	RMW AS	58 465	41
10	Raes AS	47 969	29
11	Balteco Mööbel OÜ	36 477	7
12	Raikküla Farmer OÜ	31 029	33
13	Rey AS	30 448	12
14	Märjamaa Tarbijate Ühistu	29 601	55
15	Keava Liimpuit OÜ	27 750	38
16	Benno Ehitus AS	27 700	15
17	Amaks AS	27 696	63
18	Handymann OÜ¹	25 526	37
19	Awol Trans OÜ	23 586	2
20	No Rest Kinnisvara AS**	23 098	9
21	Kehtna Mõisa OÜ	20 322	30
22	Hilleberg Eesti OÜ	19 421	35
23	Katimex AS	18 806	8
24	E-Plast RSM AS	18 033	25
25	N & N Invest Grupp OÜ**	16 524	10
26	Eesti Tõuloomakasvatajate Ühistu	14 071	13
27	Kaiu LT OÜ	13 921	44
28	Van & Mar OÜ	13 780	3
29	Amparis OÜ	13 677	6
30	Erek OÜ	13 319	46
31	Fesma Alu OÜ	13 059	54
32	V & V Veod OÜ**	12 885	51
33	Triger-E OÜ	12 770	18
34	Rapla Küte AS	11 891	17
35	ERA Valduse AS	11 600	16
36	Pae Ühistalu TÜ	9 424	23
37	Projekt E AS	9 191	21
38	Rapla Plast AS**	8 946	50
39	Rapla Agrovarustus OÜ	8 935	57
40	Ralmet OÜ	8 658	70

Kasumi TOP 40

koht	firma nimi	kasum (tuh kr)	koht koond-TOPis
1	Lindegaard Eesti AS	36 306	4
2	Järvakandi Klaas AS	18 446	31
3	Ingle AS**	13 508	1
4	No Rest Kinnisvara AS**	5 259	9
5	Eesti Tõuloomakasvatajate Ühistu	3 259	13
6	Balteco Mööbel OÜ	3 069	7
7	Awol Trans OÜ	3 020	2
8	Pae Ühistalu TÜ	2 379	23
9	Van & Mar OÜ	2 305	3
10	Veeder LM AS	2 207	14
11	Rey AS	2 140	12
12	Kehtna Mõisa OÜ	1 890	30
13	Katimex AS	1 864	8
14	Raikküla Farmer OÜ	1 825	33
15	ERA Valduse AS	1 616	16
16	Hilleberg Eesti OÜ	1 577	35
17	Hepa OÜ	1 433	22
18	No Rest International AS**	1 306	26
19	Triger-E OÜ	1 223	18
20	Tavex OÜ	1 218	40
21	E.T. Sild TÜ	1 204	5
22	RMW AS	1 162	41
23	Kaiu LT OÜ	1 059	44
24	Otimardi OÜ	894	20
25	Orgita Põld OÜ	798	28
26	Amparis OÜ	712	6
27	Benno Ehitus AS	700	15
28	Rapla Küte AS	686	17
29	Rapla Vesi AS	664	48
30	Kelko OÜ	625	53
31	Maur Team OÜ	613	24
32	Paka Mets OÜ**	575	19
33	Raes AS	520	29
34	E-Plast RSM AS	514	25
35	Alu Õmblus OÜ	502	11
36	TST OÜ	481	36
37	Rapla Agrovarustus OÜ	477	57
38	Comser AS	405	42
39	Projekt E AS	393	21
40	N & N Invest Grupp OÜ**	383	10

Käibe kasvu TOP 20

firma nimi	käibe kasv (korda)	koht koond-TOPis
1 Van & Mar OÜ	1,97	3
2 Ingle AS**	1,74	1
3 N & N Invest Grupp OÜ**	1,64	10
4 Awol Trans OÜ	1,56	2
5 Alnus OÜ**	1,52	27
6 Amparis OÜ	1,43	6
7 E-Plast RSM AS	1,42	25
8 Handymann OÜ¹	1,41	37
9 E.T. Sild TÜ	1,38	5
10 Art Link Production AS	1,37	56
11 Keava Liimpuit OÜ	1,34	38
12 Alu Õmblus OÜ	1,33	11
13.-14. Lindegaard Eesti AS	1,30	4
13.-14. Projekt E AS	1,30	21
15 Balteco Mööbel OÜ	1,26	7
16 V & V Veod OÜ**	1,22	51
17 Pääsupesa OÜ	1,20	45
18 Raes AS	1,18	29
19 Hepa OÜ	1,17	22
20.-21. Jats AS	1,16	34
20.-21. Orgita Põld OÜ	1,16	28

Kasumi kasvu TOP 20

firma nimi	kasumi kasv (tuh kr)	koht koond-TOPis
1 Lindegaard Eesti AS	13 933	4
2 Ingle AS**	8 062	1
3 Rapla Küte AS	3 299	17
4 Handymann OÜ¹	2 578	37
5 Van & Mar OÜ	1 655	3
6 Awol Trans OÜ	1 265	2
7 No Rest International AS**	1 223	26
8 Amparis OÜ	1 119	6
9 E.T. Sild TÜ	737	5
10 No Rest Kinnisvara AS**	585	9
11 Maur Team OÜ	496	24
12 Keava Liimpuit OÜ	460	38
13 Alu Õmblus OÜ	454	11
14 Rey AS	388	12
15 Paka Mets OÜ**	380	19
16 Argore AS	320	39
17 Benno Ehitus AS	300	15
18 Pureva OÜ	272	60
19 Valtu Vein AS	225	49
20 Tulihein OÜ	198	52

Rentaabluse TOP 20

firma nimi	rentaabilus (%)	koht koond-TOPis
1 Veeder LM AS	27,96	14
2 Tavex OÜ	25,75	40
3 Pae Ühistalu TÜ	25,25	23
4 No Rest International AS**	23,88	26
5 Eesti Tõuloomakasvatajate Ühistu	23,16	13
6 No Rest Kinnisvara AS**	22,77	9
7 Otimardi OÜ	22,54	20
8 E.T. Sild TÜ	16,88	5
9 Van & Mar OÜ	16,73	3
10 Orgita Põld OÜ	16,48	28
11 ERA Valduse AS	13,94	16
12 Rapla Vesi AS	12,95	48
13 Awol Trans OÜ	12,80	2
14 TST OÜ	12,54	36
15 Alu Õmblus OÜ	12,02	11
16 Paka Mets OÜ**	11,04	19
17 Ingle AS**	10,33	1
18 Maur Team OÜ	9,93	24
19 Katimex AS	9,91	8
20 Triger-E OÜ	9,58	18

Varade tootlikkuse TOP 20

firma nimi	varade tootlikkus (%)	koht koond-TOPis
1 Amparis OÜ	162,44	6
2 Maur Team OÜ	132,06	24
3 Van & Mar OÜ	93,10	3
4 N & N Invest Grupp OÜ**	87,59	10
5 Awol Trans OÜ	81,41	2
6 Alu Õmblus OÜ	79,40	11
7 Tulihein OÜ	68,14	52
8 Kaerepere Aiaod OÜ	59,00	43
9 Ingle AS**	58,85	1
10 Veeder LM AS	56,82	14
11 Kilekeskus OÜ	52,00	32
12 E.T. Sild TÜ	44,68	5
13 Alnus OÜ**	43,35	27
14 Katimex AS	42,27	8
15 Otimardi OÜ	41,95	20
16 Triger-E OÜ	41,40	18
17 TST OÜ	38,33	36
18 Paka Mets OÜ**	35,97	19
19 Pääsupesa OÜ	33,92	45
20 Balteco Mööbel OÜ	33,07	7

toimetaja kommentaar

Raplamaa ootab kinnisvarabuumi

Raplamaa kinnisvaraturul leidub ohtrasti soodsaid investeerimisobjekte. Paljud veneaegsed tootmis- ja laohooned on küll halvas olukorras, kuid varustatud kommunikatsioonidega.

Viimasel ajal on meelelänud tootmine Tallinnast välja viia. Investitorid otsivad sobivaid kohti, kus hinnatase on mõistlik, ent kaugus Tallinnast pole liiga suur. Raplamaa vastab neile tingimustele: maakond on mõnusa käeulatuses nii Tallinnast kui Pärnust tulijale. Seepärast võibki väita, et Raplamaa ootab kinnisvarabuumi.

Kui Raplamaale hakatakse aktiivselt tootmisobjekte rajama viib see mõistatavalt üles ka elukondliku kinnisvara hinnad. Ettevõtteid vajavad ju kvaliteetset tööjõudu, kelle palgata muudab nad maksevõimelisemaks kui põlised raplamaalased. Seega on oodata suuremat nõudlust nii korteri- kui ka eramuturul. Ent turg ei paku hetkel suurt valikut kvaliteetseid elamispiindu. Pakkumise vähesus veab seega korterite ning majade hinnad üles. Mõne aastaga on korterite hinnad Rapla linnas kerkinud pea kaks korda. Hetkel edestavad suuremate korterite hinnad Paide hindu enam kui kaks korda ning on möödunud ka Haapsalu hinnatasemest. Pole min-

Raplamaa kinnisvaraturu trendid viitavad aktiivsele hinnatõusule, arvab erilehe toimetaja Enn Tosso.

Foto: Meeli Küttim

git põhjust arvata, et kasvutrend peaks lõppema.

“Roheline” ümbrus meelitas juba praegugi Tallinna elanikke linnast välja kolima, mis on Harjumaa kruntide hinnad lakke viinud. Otsides taskukohase hinnaga krundi pööravad ostjad pilgu veidi kaugemale, mistõttu jäävadki silma suhteliselt mõistliku hinnaga krundid Rapla maakonnas.

Poole miljoni krooniga saab

Raplamaal osta juba korraliku eramu, samas kui Tallinnas pole alla miljoni krooni eest midagi arvestatavat pakkuda.

Potentsiaalsete ostjate sihtgrupist moodustavad olulise osa noored pered, kellele Tallinna lähedale kodu rajamine liigselt tasku pihta käib. Maakonnale on elujõulise elanikkonna lisandumine suurepärane perspektiiv, mis väldib ääremaaastumise ohtu.

Lühiajalisele investorile ei paku Raplamaa kinnisvaraturu siiski huvi, sest pakkumine on suhteliselt väike ja tehinguid tehakse vähe.

Seetõttu ei teki turul erilisi spekulatsioonivõimalusi, mis on väga hea, kuna pole karta ka kinnisvaramulli lõhkemist. Raplamaa on perspektiivikas ja arenguvõimeline maakond, kuhu tasub kinnisvarainvesteering teha.

TOPi koostamise metoodika

Järvamaa ettevõtete TOP 60 pääsemiseks peab ettevõtte registreerimisadress asuma Järva maakonnas. Samuti peab ettevõtte olema tegutsenud kahel järjestikulisel täismajandusaastal.

TOPi koostamiseks tellis Äripäev justiitsministeeriumi registrikeskusest 2001. aasta majandustulemuste põhjal käibelt suurimate Järvamaa ettevõtete andmed. Andmed saadeti ettevõtetele kontrollimiseks ja paluti neid täiendada 2002. aasta majandusnäitajatega. Andmebaasis on ka ettevõtteid, kes Äripäeva kuulutusele reageerides

ise oma majandustegevuse kohta teavet saatsid.

Ettevõtteid seatakse pingeritta kuue näitaja põhjal. Arvutamise aluseks võtame 2002. aasta käibe, käibe kasvu võrreldes 2001. aastaga, 2002. aasta kasumi, kasumi kasvu võrreldes 2001. aastaga, rentaaluse aastal 2002 ja omakapitali tootlikkuse aastal 2002.

Iga näitaja põhjal reastatakse ettevõtteid edetabelitesse, iga koht järjestuses annab kohale vastava arvu punkte. Kuue tabeli punktid liidetakse. Võidab kõige vähem punkte kogunud ettevõtte.

Kui firma andmed TOPis puuduvad

Kui firma andmed jõudsid küll õigel ajal Äripäeva, ent ei ole TOPis, võib põhjus olla järgnevas:

- Ettevõtte pole olnud aktiivset majandustegevust kahel täielikul majandusaastal (2001–2002).
- Puudusid mõned finantsnäitajad, sest tabelisse pääsemise eelduseks on käibe, kasumi ja omakapitali avaldamine 2001. ja 2002. aasta kohta.
- Kui TOPi arvutamise metoodika tõttu ei pääsenud ettevõtte 60 edukama hulka, sisalduvad selle andmed finantsnäitajate ja üldandmete koondtabelis.
- Kui tabelis esineb tühje ridasid, tähendab see seda, et firma pole järelepärimistele vastanud või ei ole toimetusel õnnestunud firmaga kontakteeruda.

maavalitsuse kommentaar

Rapla asub kõigile kindlas käeulatuses

Silvi Ojamuru
Rapla Maavalitsuse arengu- ja planeeringuosakonna juhataja

Raplamaa jagab koos Järvamaaga kohta Eestimaa südames. Kummagi pole mere- ega välispiire. Kõigile kindlas käeulatuses – hea tulla nii Tallinnast, Pärnust, Tartust kui saartelt. Tallinna kesklinnast jõuab ca 45 minutiga Raplasse, juhul kui Tallinnas just liikluserahvaid ei ole.

Raplamaa suurim väärtus on siinsed inimesed

90-ndate keskpaigas Raplamaa rahvaarv vähenes – sündis vähem lapsi ja “pealinna tuled” meelitasid kolima maalt linna. Nüüd on hakanud olukord muutuma – laste “sünniköör” ja elanike arv on tõusmas. Tallinnast on hakatud kolima maale. Kolivad noored ja edukad pered, vaikust ning rahu vajavad loomeinimesed ja ka pensioniealised.

Kaubandus on oluline töödandja

Jaekaubandus on Raplamaa äriühingute tegevusaladest käibemahult töötleva tööstuse järel kindlalt teisel kohal. Kaubandus toimib ja areneb seal, kus on palju tarbijaid ja hea juurdepääs. Märjamaa on kuulus paljude väikeste poodide pooldest. Märjamaad läbiva Pärnu maantee ääres on pea igas majas pood – on nii suuremaid kui väiksemaid. Rapla linnas on viimase aasta jooksul kolme erineva kaubandusettevõtte poolt ehitatud juurde toidu- ja esmatarbekaupade kaubanduspinda üle 1300m². Erinevate kaubanduskeskuste konkurentsivõitlusest võidavad kliendid, sest avarad ja hea kaubavalikuga Konsumi, Karmani ja Nore keskuse toidukauplused meelitavad ostjaid sooduspakkumiste ja kliendikaartidega.

Tootearendus ja kvaliteet on eduka ekspordi eeldus

Raplamaa töötleva tööstuse edukamad ettevõtteid paistavad silma mitmekesise ja kvaliteetse toodanguga. Varbolas asuv Balteco Mööbel OÜ tegeleb järjekindlalt nii tehnoloogia- kui tootearendusega ning laiendab tootmist. Varbolas toodetud köögi- ja vannitoamööbel on sisustusmesside üks magnetid. Raplas asuvad ES Sadolin AS (värvid, lakid) tootmis- ja laokompleksid. Kuigi firma peakorter asub Tallinnas, siis kogu teadusmahukas tootearendus toimub Raplas – võimalikult lähedal tootmisele. 2002.a. Eesti Edukamate Ettevõtete Rapla maakonna esinumber – Hilleberg Eesti AS eksklusiivsed matkatelgid on praegu eestlastest Everesti vallutajate igapäevakoht.

Keskused kasvatavad majandust

Rapla maakonnas on kolm suuremat keskust – Rapla, Kohila ja Märjamaa. Need on nii omavalitsuste halduskeskused kui ka ettevõtluse ja teeninduse kasvualad. Keskustes on gümnaasiumid, meditsiinasutused, teenindus- ja kaubandusettevõtteid. Keskustesse suunduvad bussiliinid. Keskustes on rohkem töökäsi, siit on parem turustada oma ettevõtte toodangut.

Tööstusettevõtete koondumine väikesteks tööstusküladeks on täheldatav ka keskuste lähinaabruses. Asutamisest saadik väikeses Inglise külas paiknenud Ingle AS (kemikaalide töötlemine) tõi esmalt Rapla lähedusse firma laomajanduse ja nüüd kavandab kogu ettevõtte ületoomist.

Äripäeva maakonna TOPid ilmuvad 2003. aastal

8. Mai	Jõgevamaa TOP	4. September	Valgamaa TOP
22. Mai	Pärnumaa TOP	11. September	Võrumaa TOP
5. Juuni	Saaremaa TOP	18. September	Ida-Virumaa TOP
12. Juuni	Läänemaa TOP	24. September	Lääne-Virumaa TOP
14. August	Tartumaa TOP	2. Oktoober	Harjumaa TOP
22. August	Viljandimaa TOP	9. Oktoober	Hiiumaa TOP
28. August	Põlvamaa TOP		

Äripäev TOP

Erilehe toimetaja Tarmo Riisenberg
reklamiprojektijuhend Andrus Lahe
kujundaja: Sverre Lasn

tel: (372) 667 0109, e-post: liina@aripaev.ee
tel: (372) 667 0045, e-post: andrus.lahe@aripaev.ee
ftp://ftp.mbp.ee/incoming/

Äripäev

ÄP peatoimetaja: Igor Rõtov
väljaandja: Äripäeva Kirjastuse AS
Pärnu mnt 105, 19094 Tallinn
tel: (372) 667 0111
(372) 667 0222
faks: (372) 667 0265
(372) 667 0165
e-post: aripaev@aripaev.ee
WWW: http://www.aripaev.ee

Toimetuse e-post: aripaev@aripaev.ee
tel: (372) 667 0111
faks: (372) 667 0265

Reklamiosakond e-post: reklaam@aripaev.ee
tel: (372) 667 0105
faks: (372) 667 0200

Tellimine ja levie-post: register@aripaev.ee
tel: (372) 667 0099
faks: (372) 667 0300

Tellimishind 12 kuuks 1700 kr
Tellimine internetis http://pood.aripaev.ee
trükk: AS Kroonpress

Toimetust võtab endale õiguse kirju ja kaastöid vajaduse korral lühendada. Toimetust kaastöid ei tagasta. Kõik ajalehes Äripäev ja tema lisades avaldatud artiklid, fotod, teabegraafika (sh päevakajalised, majanduslikud, poliitilised või religioosel teemal) on autoriõigusega kaitstud teosed ning nende reprodutseerimine, levitamine ning edastamine mis tahes kujul on ilma Äripäeva Kirjastuse ASI kirjaliku nõusolekuta keelatud.

Kaebuste korral ajalehele sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eall.ee või tel (372) 646 3363

1. koht

Venelased tõstsid keemiaäri kasumi kümnekordseks

Keemiaäri tegeleva AS Ingle edu võti seisneb vene osanike kaasamises, mis lõi head ärisuhted idapiiri taga.

Madli Kents

aripaev@aripaev.ee

Märgatava tõusu tõi firmasisene omanikerin- gi laienemine 1999 aastal. "Eesti turg on väike ja kahe sarnase firma tegevus hakkas antud juhul üksteist häirima. Selle asemel, et teineteist välja tõrjuda, otsustasime oma jõud liita," kirjeldab AS Ingle juht **Aare Leinberg** venelastest osanike **Aleksandr Utkini** ja **Vjatšislav Spirini** tulekut firmasse.

"Suhted Venemaaga paranesid, tänu neile saime soodsamaid hanked ka idapiiri tagant." Suureks edu pandiks võibki Leinbergi väitel pidada vene- ja eesti temperamentide koosmõju: "Venelased on julgemad ja mastaapsemad, eestlane ei tihka naljalt asju nii suurelt ette võtta. Meie juhime tähelepanu pisiasjadele, mis neil kõrglennuliselt silmaklappide kõrvale jäävad. Sel- line koostöö jaotus ongi meid edasi viinud."

AS Ingle on Raplamaal Inglites tegutsenud alates 1993. aastast. Ettevõtte sai alguse Valtu kolhoosi lagunemisest, kust ühtekokku kasvas välja kakskümmend viis uut ettevõtet. Ingle tegeleb kemikaalide käitlemisega, pakkudes vajadusel nii tootmis- kui ka vahendusteenust.

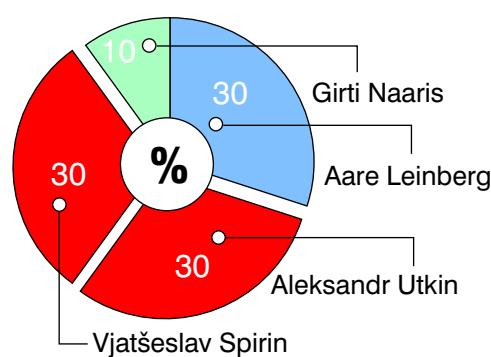
Esimesed aastad olid firmale rasked. "Kui antakse võimalus uuesti alustada, siis ei alustaks. Nüüd aga tagasiteed enam ei ole," naerab Leinberg. "Oma esimese ADR tsisternveoki soetasime pangaliisinguga. Terve aasta tegime pangale selgeks, miks väikefirma tahab niisugust masinat osta. Õnneks on ajapikku ikka usaldus kujunenud ja pankadega suhted head."

Ettevõtte juhtimisel peab Leinberg oluliseks oskuslikku majandamist: "Firma on nagu üks korralik pidu, kus kõigil on hea ja mõnus olla ning soov alati tagasi tulla. Aga see, kes selle korraldab, peab mõtlema ka sellistele pisiasjadele, kas tualetis näiteks paber otsa ei saa. Pisikesed asjad mõjutavadki üldpilti. Üks korralik pidu tuleb maha pidada, siis tead, millega ka firma juures arvestada."

Raplamaa topi esikohta suhtub Leinberg siiski skeptiliselt: "Nende edetabelitega on paraku nii, et kui ükskord esimeseks saad, siis järgmisel aastal oled pankrotis," naljaltleb Leinberg. "Võin kohe ennustada, et järgmisel aasta me numbriliste näitajate poolest enam edukad pole ja kasumist ei räägigi. Hakkame ehitama ja remontima seda, mis seaduse silmis kriitikat ei kannata. Kõik tuleb nii korda saada, et võiksime järgmisel aastal juba rahulikult Euroopa liitu minna."

Suuremate tagasilöökidena loetleb Leinberg esiteks 1998 aasta börsikrahi: "Võtsin asja liiga südamesse ning lõpuks mõjus see juba mu tervisele." Ingle tegvust kimbutavad ka uued euronõuded keskkonnakaitse osas, kuid Leinbergi sõnul on firma ennast selles osas tugevalt kindlustada püüdnud. "Et midagi nõuetekohaselt välja ehitada, on raha vaja. Samas oleme oma lubadustest Raplamaa Keskkonnakaitseteenistuse ees alati kinni pidanud." Peale viimaseid dokumentide korraldamisi saab Ingle lähikuudel ISO 14000 omanikuks. See sertifikaat määrab ettevõtte loodussäästliku standardi.

Omanikering laienes 1999. aastal

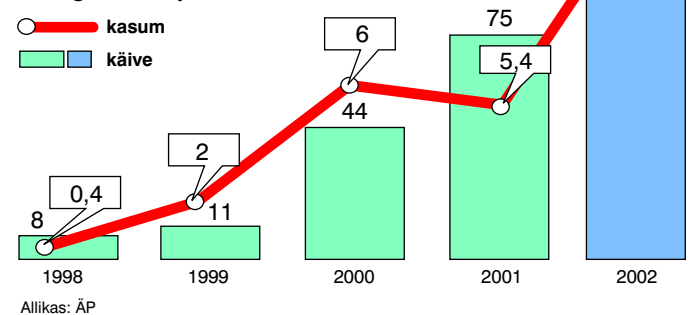

Venelastest osanikud parandasid oluliselt ärisuhteid idanaabriga

Kolme aastaga käive kümnekordistus

mln krooni

Aleksandr Utkini ja Vjatšislav Spirini kaasamine 1999. aastal kasvatasid ASI Ingle käivet ja kasumit tublisti.

Allikas: ÄP

Firma on nagu üks korralik pidu, kus kõigil on hea ja mõnus olla ning soov alati tagasi tulla.
Aare Leinberg

Keskkonnainspektsiooni andmeil pole AS Inglel viimastel aastatel ühtegi rikkumist. Raplamaa Keskkonnateenistuse juhataja **Hetti Kase** sõnul jäävad Ingle keskkonnaprobleemid firma algusaega: "Ingle sai kolhoosist "pärandiks" hulga vanametalli, päevavalguslampe ja taarat.

Probleem seisnes selles, et kraami oli palju, aga nõuetekohaseks hoidmiseks polnud ruumi. Pole üldse lihtne ühete nõukogudeaegsesse kasta uut sisu ehitada." Tänapäevaks on need mured juba möödanik, kuid keskkonnakaitseorganite kõrgendatud tähelepanu nõuab Ingle siiski, kuna tegutseb otse Keila jõe kaldal. "Ingle on püüdnud igasuguseid keskkonnaprobleeme ennetada. Uute projektide planeerimisel peavad nad ikka Keskkonnateenistusega nõu. Meil on aktiivne kirjavahetus, nad ei hoiu oma plaane sahtlis vaid püüavad leida probleemidele lahendust juba algstaadiumis," märgib Kask.

Ingle põhitooraine tuleb Venemaalt, aga ka Saksamaalt, Hollandist Tsehhist, Hiinast, Soomest ja Rootsist. Probleemidest Venemaa raudteeühendusega pole ka Ingle pääsenud. "Et oma kliente kvaliteetselt teenendada, tuleb meil oma tegevus dubleerida – kui me ei saa oma kaupa Venemaalt kätte, siis peame selle puudujäägi katma oma laost või tooma kauba mujalt Euroopast," kommenteerib Leinberg. Tarbijateks on keemiaettevõtted, tekstiilitööstus, toiduainetööstus, ehitusmaterjalide tööstus. Ingle kaubanomenklatuuri kuulub üle sajakuuekümneme nimetuse.

"Meie eesmärgiks on kompleksne teeninda-

Ingle tegevjuht Aare Leinberg võib firma käibe- ja kasuminumbreid vaadates rõõmustada, et ta keemiaärisse venelastest osanikud kaasas.

Foto: Julia-Maria Linna

mine, et klient saaks oma kemikaalide vajaduse kõik ühest kohast kätte. Tooraine toome otse tootjatehaselt ja viime tarbija ukseni välja. Nii saame tagada ka selle, et tarneahel oleks kliendi jaoks võimalikult minimaalse pikkusega ja soodne." Lähitulevik Ingle jaoks suuremaid plaanitavaid muudatusi ei too: "Põhisuund on ikka kemikaalide käitlemine, vahetamine ja tootmine. Erinevad struktuuriosad nagu transport võivad küll oma suunas laieneda või spetsialiseeruda. Kuid suuremaid muutusi küll näha ei ole," kinnitab Leinberg. "Samas kui keegi 1993. aastal oleks öelnud, et 1997. ostate miljonilise tsisternveoki, siis oleksin seda tõelise solvamise-na võtnud."

Tänapäevaks oleme mõistnud, et elu dikteerib teatud asjad ise. Oleme juba süsteemis. Meil tuleb muuta ainult oma firma uuenevad teenused kliendisõbralikuks ja soodsaks."

Rapsiõli tootmise ja rafineerimisega tegelev AS Werol Tehased on Ingle koostööpartner olnud 1999. aasta lõpust. Tehase direktor **Enn Pajupuu** peab Ingle ja Weroli koostööd hästi toimivaks: "Ingle on omal alal turuliider ja pakub meile just sellist teenust, mida me vajame.

Alternatiivseid tarnijaid, kelle vahel valida oleks, aga Ingle tegevus on vedelad kemikaalid, mida meie oma tootmisprotsessis kõige enam kasutame. Kord tehtud otsus, osta kõik ühest kohast, on ennast igati õigustanud." Samuti hindab Pajupuu koostööpartneri usaldusväärsust: "Harva ette tulnud probleemid on alati saanud meile sobiva lahenduse. Rapsiõli tootmine käib küll pidevas ja stabiilses tempos, ent sõltuvalt seemne kvaliteedist võib mõne kemikaali vajadus ootamatult suureneda. Ka selles kontekstis võib Ingle kohta öelda, et ta lähtub alati kliendi huvidest."

2.koht

Mõistlik majandamine tõi edu

Kuus aastat tagasi ühe veokiga alustanud transpordifirma Awol Transile on järjepideva edu toonud hea meeskond ja mõistlik majandamine.

Madli Kents

aripaev@aripaev.ee

1997. aastal alustas Awol Transi juhatuse liige Aavo Laiapea kaubavedusid esialgu ühe autoga, pidades ise ka autojuhi ametit. Tervisel kaalutlustel ta siiski loobus sellest ametist ning palgata tuli uus autojuht. Suurema laienemise tõi kasvav nõudlus.

Awol Transi tegevusalaks on rahvusvahelised kaubavedud. Põhirõhk on suunatud Skandinaaviamaadele, eelkõige sõidetakse Taani, Norra, Rootsi vahet, harva tuleb ette ka Soome reise. Transporditava kauba sortiment on lai, külmikautod lubavad vedada ka toidunaineid.

Awol Transi edu võtmeks peab Laiapea häid töötajaid ning mõistlikku majandamist: "Tublid inimesed on sattunud meie firmasse, kõik on töökad. Ka majandada tuleb peab oskama – kui raha ei ole, siis poodi ei lähe. Tuleb osata kokku

hoida ja võimaluse korral paljugi ise teha. Näiteks kaupa laadime me ise, autosid remondime ka, kui jõud ja mõistus üle käivad."

Ettevõtte head majandusnäitajad on Laiapea sõnul tulnud läbi järjepideva kasvamise: "Kliente on ikka tasapisi juurde tulnud ja autosid juurde ostetud. Ja eks vedanud on ka, et pole min-geid suuremaid äpardusi ette tulnud."

Konkurentidega on Awol Transil läbisaamine hea. "Kutsuksin konkutente pigem partneriteks, sest kõigi suuremate kaubatranspordifirmadega on meil head suhted ning vajadusel töötame ka koos."

Suuremad rivaalitsemsed transpordifirmade vahel jäävad Laiapea hinnangul aastate taha: "Oli periood, kus odavate hindadega püüti konkurendilt klienti üle lüüa. Nüüd on asi paranenud." Mõningast hinnavõitlust tuleb ette ka praegu: "Hinnalõhkumised tulevad siis, kui Poolas teeloast ilma jäänud firmade autod trügivad Rootsi turule. Samas pole nad Skandinaavia hindade ja asjaajamisega kursis ning jäävad Rootsi pikaks ajaks pidama. Hiljem on nad juba

Hinnalõhkumised tulevad siis, kui Poolas teeloast ilma jäänud firmade autod trügivad Rootsi turule.
Aavo Laiapea

ükskõik, mis hinna eest nõus ära tulema," kirjeldab Laiapea, "Ka meile on helistatud ja pakutud, et koorem tuuakse Rootsist ära vaid laevapileti hinnaga, kui selliseid tehingid meie ei tee."

Tõsisemaid tõrkeid ettevõttel viimasel ajal ette tulnud pole, kuid firma algusaega jäi vene turu kriis, mis ka Awol Transi tegemisi mõjutas "Sain ainult mõne kuu korralikult tööd teha, kui Venemaa kriis tuli. Siis oli küll raske. Just olin soetanud uue auto, mille liising vajas maksmist. Ostmiseks olin võtnud ka veel laenu, mida oli samuti vaja tagasi maksta" kirjeldab Laiapea.

Hetkel teeb tema väitel veidi muret tagasikoormate vähesus: "Kipub olema nii, et Eestist välja läheb rohkem koorma, kui tagasi tuleb. Tihti lähevad autod kaubaga välja, kuid pole teada, kas midagi ka tagasi tuua saab. Siiani on siiski õnneks läinud."

Laiapea sõnul on Awol Transi lähituleviku prioriteediks autoparki uuendamine. Hetkel kuulub firma masinaparki seitse autot ja ühte masinat renditakse. FIRMAL ON KA KOLM KINDLAT ALLTÖÖVÕTJAT.

Kinnitusvahendid • Tööriistad • Kemikaalid

**Kastani 6
79514 Rapla**
Tel (048) 94 424
Faks (048) 94 065

Maanteede, tänavate, parklate, liiklussõlmede ehitus ja rekonstrueerimine

- Asfalteerimistööd
- Asfaltbetooni tootmine
- Teekatte markeerimistööd
- Killustiku ja purustatud kruusa tootmine

Rapla Teed OÜ
Viljandi mnt 94, Rapla

Tel (048) 96 671, faks (048) 96 805
e-post: info@raplateed.ee

Firma tuumiku moodustavad raamatupidaja Larissa Raud, logistik Arvo Pajo ning tegevjuht Aavo Laiapea.

Foto: Julia-Maria Linna

3.koht

Teedeehitus kasvatas Van & Mar'i kasumit

Trantspordi ja ehitusega tegelevale firmale Van & Mar tõi kõige enam kasumit teedeehitus, millega ettevõtte alustas eelmisel aastal.

Madli Kents

aripaev@aripaev.ee

Firmanimi Van & Mar on tuletatud selle kahe juhatuse liikme **Tamur Vankeri** ja **Ruttar Marrandi** perekonnanimest.

Ettevõtte laia tegevusvaldkondade nimekirja kuuluvad autotransport, kaevetööd, santehnilised tööd, veel teos-

tab firma teede ja platside ehitust ning tegeleb haljastusega.

Firma põhistruktuurid on pea viie tegutsemisaasta jook-sul samaks jäänud, kuid mõningane laienemine on siiski toimunud. "Eelmisel aastal hakkasime tegelema teedeehitusega. Möödunud aastal tõi see võrreldes teiste pakutavate teenustega ka kõige enam kasumit," selgitab Vanker, "Samas arenevad kõik valdkonnad proportsionaalselt ja ühte teisest kasulikumaks pidada ei saa. Erinevatel aastatel on edukamad erinevad tegevusalad."

AS Bauart ja Van & Mar on koos teinud mitmeid projekte,

milles Bauartil on olnud juhtiva partneri roll. "Meil on projektijuhtimise pool tugevam, Van & Maril on aga suur tehnikapark ja hea logistika," selgitab Bauerti tegevjuht **Harry Jäger**. "Van ja Mar kui partner on usaldusväärne. Mõnede firmadega on ette tulnud vaidlusi isegi siis, kui leping on kõik kindlaks määratud, Van & Maris peetakse lepingust alati kinni," kirjeldab Jäger, "Van & Mari kasum investeeritakse ettevõtte laienemisse, seega tegemist on areneva firmaga."

Tamur Vankeri sõnul on hetke eesmärk ettevõtte arendamine: "Tahame ikka laiendada

Juhatusel liikme Tamur Vankeri sõnul tõi firmale enim kasumit uus tegevusala: teedeehitus.

Foto: Julia-Maria Linna

nii palju, kui see meie majandulikus olukorras võimalik on."

Suuremate probleemidega on Van & Maril tulnud silmitsi seista ka. "Eriti palju oli kriisilukordi alguses, kui tehnikat vähem oli", meenutab Vanker, "Abi oleme saanud pankadelt

ning kui tehnika osas oma jõududega enam hakkama ei saa, siis oleme teistest firmadest ka juurde tellinud."

Ehitusteenuseid pakkuv Skanska EMV projektijuht **Kalev Klaus** peab Van & Mari rohkem koostööpartneriks kui konkurendiks: "Eesti turg on

väike ning samal ajal teguts-evate firmadel pole mõtet üks-teisele jalga taha panna." Auto-ja transpordiettevõtteid on küll palju, aga miks peaksime kasu-tama mõne muu firma teenu-seid, kui teame, et Van & Maris tehakse tööd korralikult ja tun-takse kella."

vaatlus

Raplamaa kinnisvara meelitab

Olukord kinnisvaraturul annab väga hea pildi piirkonna majanduslikust edust ja konkurentsivõimest. Seepärast vaatleme, millega Raplamaa kinnisvaraturg investorit meelitab. Vaatluse all on nii elukondliku kinnisvara trendid, kui ka tootmispindade turg.

Enn Tosso

enn.tosso@aripaev.ee

Raplamaa kinnisvaraturul leidub soodsaid investeerimisobjekte

Janek Kadarik
Raplamaa Ettevõtluskeskus
Juhataja

Ühendades olemasolevad tootmispinnad, kommunikatsioonid, tööjõuressursi ning soodsa geograafilise asukoha, pakub Raplamaa soodsa keskkonna, kuhu oma ettevõtte rajada.

Miks kesk- ja väikeettevõtlus peaks oma tootmise Rapla maakonda tooma? Enamasti on siin tegemist täiesti inimlike seostega. Raplamaal elav aktiivne inimene soovib ka oma töökoha luua kodukohale lähemale. Loomulikult on siin määravaks Raplamaa soodne geograafiline asukoht, üheltpoolt Tallinna lähedus (suur osa siseturust, sadam, lennujaam) ja teiselt poolt suhteliselt keskne asetus terve Eesti suhtes. Vähem tähtsaks ei saa pidada ka Tallinn-Pärnu trassi (*Via Baltica*) ning raudteevõrgu olemasolu.

Tootmispinnad ja krundid

Investorite maakonda toomise eelduseks on kindlasti ka tootmispindade ja tootmiseks sobivate kruntide olemasolu. Eelmise riigikorra majanduslikud eripärad on meile pärandanud hulga tootmiseks sobivaid (ka mit-tesobivaid) tootmishooneid, milledest atraktiivsemad on juba tänaseks kasutusele võetud. Näitena võib tuua kohaliku ettevõtja, kes rajas Rapla vallas asuvasse kolmest hoonest koosnevasse sigalakompleksi täiesti kaasaegse mööblitööstuse.

Tihtipeale on nii, et hoonest tähtsaks tuleb pidada seda ümbritsevat asfaltplatsi ja olemasolevaid kommunikatsioone. Väike-ettevõtja jaoks on sadasse tuhandetesse küündivad elektrivõrguga liitumise tasud ületamatud, sestap on tihti valikukriteeriumiks vastavate lepingute olemasolu. Kahjuks on paljud nõukogudeaegsed ehitised tänapäevatingimustes ebafunktsionaalsed või juba sedavõrd amortiseerunud, et renoveerimisest ja kohandamisest odavam on ehitada uus tootmispind. Raplamaale investeerima kutsub kindlasti eelpoolmainitud tootmisobjektide hinnatase, mis on kordades madalam, kui

Tallinna lähiumbruses. Tallinna lähiasulates asetsevate tootmispindade ruutmeetri müügihinnad on enamasti 1 200 – 3 500 krooni vahel. Mõnikümne kilomeetri kaugemal Raplamaal on aga hinnatase juba tunduvalt madalam – endiste farmihoonete puhul võib hind olla isegi alla 100.- m² ja kaarhallitüüpi pindade puhul on hinnad 200 – 1 000 krooni vahel. Lisaks on maakonnas mitmeid endiseid administratiivhoone tüüpi kasutuseta ehitisi, kuhu sobiks rajada kergetööstusega või puhkemajandusega tegelevaid ettevõtteid (kaubandusbüroo hoone Kohilas.)

Tootmisküläd on hea lahendus

Tootmispindadest rääkides peaks senisest enam tähelepanu pöörama tootmiskülade arendamisele. Selleks tuleb kohaliku ja keskvõimutasandil otsida lahendusi, kuidas *browni* liikumisena toimunud erastamise tulemusel killutatud endisi tootmiskomplekse korrastada ja uute ettevõtete piirkonda kutsumiseks neid ettevalmistada. Just selliste komplekside korrastamiseks ja kommunikatsioonidega varustamine saaks olla riigi panus ettevõtja edule antud piirkonnas.

Lisaks materiaalsele eeltingimustele on sama tähtis ka inimressursi olemasolu. Siin on tunda naabri,

Tallinna kätt – väga paljud maakonna inimesed saavad rakendust Tallinnas või selle lähemas ümbruses. Kuid üha enam on ka vastupidise tendentsi ilminguid näha. Hea naabri kontseptsiooni järgi vajab inimene enda ümber lisaks neljale seinale ka tükikest rohelist muru ja metsa. Teisisõnu, üha enam valivad inimesed “betoonkarbikute” asemel koduks suuremaid ja väljaspool “kesklinna” asuvaid krunte. Selline tendents toob kaasa uute külade tekke, mis omakorda soodustab ettevõtluse arengut vastavas piirkonnas. Seega üheks oluliseks piirkonna arenguküsimuseks on ka elamupiirkondade tekkele kaasa aitamine.

Alati on küsimus, kas piirkonnas on ikka piisavalt kvalifitseeritud tööjõudu? Tänapäeva tootmistegevused on siiski niivõrd eripalgelised, et nii või teisiti vajavad töötajad uue ettevõtte käivitamiseks täiendõpet.

Rapla linna elamispindade hinnad konkureerivad edukalt Haapsalu hinnatasemega ning ületavad Paide oma kahekordselt.

aerofoto: Endel Grensmann

Linna keskuse lähedal asuvate renoveerimata tüüppindade hinnavahemikud

	Rapla	Haapsalu	Paide
• 1-toaline korter(kr)	100 000	110 000	40 000
• 2-toaline korter(kr)	150 000	130 000	60 000
• 3-toaline korter(kr)	180 000	150 000	100 000
• 70ndatel ehitatud maja,	450 000- 550 000	500 000- 550 000	350 000-400 000
• 150m ² (kr)			
• elamukrundid linnas(kr/m ²)	40-60	tehingud puuduvad	tehingud puuduvad

Allikas: Pindi Kinnisvara

investeerima

Raplamaa kinnisvaraturgu suunab Tallinna tööhõive

Ain Kivisaar
Uus Maa Kinnisvaragrupi analüütik

Raplamaal ja selle lähiumbruses paiknev kinnisvara on Eesti mastaabis üldiselt keskmiselt hinnatud. Maakonna kõige aktiivsemateks kinnisvarapiirkondadeks võib lugeda Tallinna poolset osa ning kohalikke keskuseid (Kohila, Rapla, Märjamaa jt.). Raplamaa populaarsust tõstab Tallinna mõjusfääri laiendumine ning pealinnaga võrreldes tunduvalt soodsamad hinnad. Viimastel aastatel on ostuhuvi kiirelt tõusnud eelkõige linnalähedastes maapiirkondades paikneva kinnisvara vastu.

Enimnõutud on majad, mis on piisavalt kapitaalsed aastaringseks eksploateerimiseks ja eeldavad väiksemaid investeeringuid. Samuti veekogude äärsed, looduslikult kaunis kohas paiknevad elamud, kinnistud, taluhooned või suvilad, sisemaa piirkond on vähem nõutud.

Sisemaal on huvi peamiselt suuremate kinnistute ja maatükkide järele. Kallimad piirkonnad on Tallinna lähialadel, mis jäävad keskuste lähedusse või mereäärsetesse rajoonidesse, odavamad on Tallinnast kaugemad sisemaal paiknevad ja raskema ligipääsuga piirkonnad.

Kolm peamist ostjate sihtgruppi:

Raplamaa linnade kõige suurema ostuhuviliste grupi moodustavad kohalikud elanikud, kel on võimalus ja tahtmist oma elamistingimusi parandada. Kuigi suur osa neist käib pealinnas tööl, eelistatakse sageli uus elukoht muretseda eelmise lähedusse, kus piirkond on teada-tuntud. Teoorias nimetatakse seda asukohalojaalsuseks ning ka praktika toimib see reeglipäraselt. Seetõttu on Raplamaa korterid, majad ja talud paljudele heaks alternatiiviks elamispinna soetamisele Tallinnas, mida soosib ka soodsam hinnatase.

Teiseks oluliseks ostjate sihtgrupiks võib pidada maapiirkondadest ja Tallinnast pärinevaid noori peresid, kes ei ole suutelised Tallinnas korterit osta. Neile ei ole takistuseks kaugemalt autoga Tallinnas tööl käia. Noored pered ostavad üldjuhul 2-3toalise korteri. Samuti on nende hulgas perekondi, kes vahetavad pealinnas paikneva väiksema korteri Tallinnast eemal meeldivas elukeskkonnas paikneva suurema korteri vastu.

Suuremad korterid on kaugemates piirkondades sageli vähem likviidsed, kuigi nende pinnaühiku müügihinnad on väiksematest korteritest madalamad (erandiks on ahiküttega korterid). See on põhjustatud suuremate korterite kõrgetest kommunaalkuludest, mistõttu

on neile alternatiiviks samas piirkonnas vanema elamu või talumaja ostmine.

Kolmanda suurema ostjategrupi moodustavad Tallinna linnaelust tüdinenud ning vaikset ja elutervemat elukeskkonda hindavad keskealsed inimesed. Sageli on neil olemas varasem elamiskogemus väiksemas ja vaiksemas alevikus või maapiirkonnas.

- Kohila** on Tallinna lähedane asula, mille korterite hinnatase on viimastel aastatel keskmisest kiiremini tõusnud. Tallinnaga võrreldes on eeliseks suur hulk eriprojektiga korterelamuid ja heakorrastatud roheline ümbrus.

Nõudlus ja pakkumine on tasakaalus. Kohilas jääb korterite ostu-müügitehingute keskmine hinnatase 3 500 – 5 000 kr/m², sõltudes eelkõige remonttööde ja kasutatavate materjalide kvaliteedist.

Hind sõltub samuti korteri suuruselt, reeglina on suuremate korterite pinnaühiku maksumus madalam kui väiksematel korteritel.

- Raplas** ja selle lähiumbruses paiknev kinnisvara on Eesti mastaabis üldiselt keskmiselt hinnatud, sealne kinnisvaraturg on olnud väheaktiivne ja mõjutatud Tallinnast. Rapla elamute hinnatase on keskmiselt 30-50% odavam Tallinnas paiknevate sarnaste elamute hinnatasemetest. Vanemaid eramuid on müüdud hinnavahehimikus 400

000 – 800 000 krooni. Toodud vahe- miku ülemisel piiril on müüdud juba kaasaja nõuetele vastava viimistlusega eramuid.

Uuselamute turul valitseb Raplas piiratud nõudlus, kuna rohkem kui miljon krooni maksvaid eramuid saavad endale lubada väga vähesed. Seetõttu ongi vähesed müüjad sageli sunnitud oma kinnisvara realiseerima 20-30% võrra madalama hinnaga kui reaalne ehitusmaksumus.

Kommertskinnisvara

Raplamaal müüdavad eelkõige linnade peatänava ääres paiknevad erineva suurusega kaupluse- ja teenindushooneid. Alevites ja linnade äärealadel on nõudlus praktiliselt olematu ning vähesed tehingud tehakse suhteliselt tagasihoidlike kokkuleppehindadega. Ostjateks on sageli erihuvidega isikud.

Kõige suurema ostuhuviliste grupi moodustavad reeglina kohalikud väikeettevõtjad, kaugemate piirkondade ettevõtjatele kommertskinnisvara enamasti huvi ei paku. Põhjuseks eelkõige väike rahvaarv ning sellest tulenevad piiratud arenemisvõimalused.

Valik müügisolevaid investeerimisobjekte Rapla maakonnas

1. Kartulihoidla-sorteerla Kaius	11. Karjalaut Vigalas
2. Noorkarjalaut Vana-Kaius	12. Endine rohujahtu valmistamise hoone
3. Olmehoone Valtu külas	13. Noorkarjalaut Juurus
4. Administratiivhoone Kohilas	14. Kädva kool
5. Tootmispiind Raplas	15. Äripind Alu teel
6. Mahtra Sovhoosi töökoja hoone	16. Mõisaaegne hobusetall (lisaks mõisatööliste elamu) Kehtnas
7. Masinate garaazh Vana Vigalas	
8. Rapla autobaasi kontorihoone	
9. Ühiselamu Vana Vigalas	
10. Lüpsikarjalaut Juurus	

Allikas: Raplamaa ettevõtluskeskus
Müügisolevate objektide kohta vaata lähemalt: <http://www.rek.ee/>

Raplamaa kinnisvaraturul nõudlus kasvab

Peep Sooman
Pindi Kinnisvara meediasuhte nõunik

Sarnaselt teistele väikelinnadele tõusevad ka Rapla ja Raplamaa kinnisvarahinnad pidevalt.

Ühelt poolt on põhjuseks see, et paljud tallinlased tahavad linnakärast eemale kolida ning otsustavad Rapla kui pealinnale suhteliselt lähedalasuva linna kasuks, teisalt on viimastel aastatel kinnisvarahinnad üldiselt tõusnud. Seda ka väikelinnades.

Näiteks kui kolm aastat tagasi maksis Raplas keskmine kahetoaline korter umbes 70 000 krooni, siis tänaseks on hind tõusnud ligikaudu 120 000 kroonile.

Kui mõned aastad tagasi oli Raplamaa tallinlasele tavaline maapiirkond, siis üha rohkem hakkab Raplamaa muutuma aktsepteeritavaks elamiskeskkonnaks ka põlisele Tallinna elanikule, kes tahab linnast eemale kolida.

Loomulikult mängib piirkonna arengus kõige suuremat rolli selle asukoht. Raplamaa hindasid ei saa praegu ega saa ka tulevikus võrrelda Harjumaa hindadega, kuna Harjumaa on suurele linnale lähemal ning seetõttu on ja jäävad seal hinnad kõrgemaks. Ent Raplamaa kinnisvara hinnad on jõudsalt Harjumaale lähenenud.

Korterid

Korteriturg Raplamaal taandub peamiselt Märjamaale ja Raplasse. Mõlemat

linna iseloomustab äärmiselt madal pakkumiste tase. Korteri hinnad Märjamaal ja Raplas jäävad väga üldistatult 100 000 ja 200 000 krooni vahele, ent on ka müügipakkumisi, kus omanikud soovivad näiteks 3-toalise Märjamaal asuva korteri eest saada 300 000 krooni. Seda on ilmselgelt liiga palju ning müügikuulutuses märgitud hinda ei tasu eriti tõsiselt võtta.

Eramud

Aastaid tagasi ei olnud Tallinna piirist eemale eramu ehitamine eriti populaarne. Kehtis seisukoht, et keda pole Tallinnas, seda pole olemas. Praeguseks on see seisukoht muutunud ning kui esialgu piirduti vaid linnast kümme-konnan kilomeetri kaugusel asuvate piirkondadega, siis tänaseks ei häiri ka paljusid autoomanikke 30-40 kilomeetri kaugusel elamine. Üha vähem väärtustatakse kaugust, ent üha rohkem üleüldist keskkonda: turvalisust, tasemel infrastruktuuri olemasolu, kaupluste, lasteaedade, koolide jms lähedust.

Kui Tallinnas või selle 15 kilomeetri raadiuses tuleb arvestada, et alla miljoni krooni arvestatavat eramut endale osta ei saa, siis Raplamaal algavad eramute hinnad madalamalt tasemelt. 60 000- 70 000 krooni eest saab osta küll vaid lagunenud talumaja, ent isegi alla poole miljoni krooni eest on võimalik osta endale korralik eramu, mis vajab küll remonti. Kusjuures era-

mute hindade tipptase küünib paari miljoni kroonini.

Suvilad

Üha nõutumaks muutuvad Raplamaal ka suvilad. Juba sotsialismiajastul hinnas olnud Aespa ja Vilivere suvilad on siiani nõutud kaup. Sõltuvalt suvila suuruselt, seisukorras ja asukohast jäävad hinnad 200 000 ja 400 000 krooni vahele.

Tallinnale suhteliselt lähedal asuvate suvilate hindasid on kiirelt kergitanud paljude Tallinna tüüpkorteromanike soov müüa maha oma senine eluase ning ehitada mõni paremas seisukorras olev suvila ümber aastaringseks elamuks. Seetõttu on huvi suvilate vastu pidev ning pigem kasvav kui kahanev. Siiski räägib Vilivere ja Aespa kui eramurajoonide kahjuks suhteliselt nigel ühistranspordiühendus – rongi/bussipeatusteni on tihedust mitu kilomeetrit.

Elamukrundid

Kui Raplas jäävad tippelamukruntide hinnad veidi alla 100 krooni, siis Raplamaa madalaim maa hinnatase on väga lähedal nullile.

Põhjus lihtne- kui krunt asub metsa sees soisel alal ning sinna pole ühtegi kommunikatsioonitrassi rajatud, siis sisuliselt puudub antud maatükil igasugune väärtus, ehkki teoreetiliselt võib seda ehitusloa olemasolu korral nime- tada elamukrundiks.

üldandmed

Raplamaa TOP 60 üldandmed

firma nimi	põhikirjajärgsed tegevusalad	tegevjuht	asutamis- aeg	asukoht	põhiomanikud (koos osalusprotsendiga)
A.K.K. AS*	mootorsõidukite, agregaatide remont ja varuosade müük	Koit Kuus, juhataja	1993	Märjamaa	ei avalda
Alnus OÜ**	üldehitus- ja remonditööd, veevarustus- ja kanalisatsioonitööd, ehitusjärelevalve	Benno Kalev, juhatusel	1991	Kehtna	Benno Kalev
Alu LKK AS*	toidu-, esmatarbe- ja tööstuskaupade jae- ja hulgimüük, tootlustamine	Argo Kalda, juhataja	1993	Alu	Argo Kalda 48,2%, Arvi Kalda 48,2%
Alu Veok AS*	rahvusvahelised kaubaveod	Aivo Härmaste, juhatusel	1991	Alu	Aivo Härmaste 58%, Arge Peever 18,9%
Alu Ömblus OÜ	kergete rõivaste õmblemine	Marju Susi, juhatusel	1996	Alu	ei avalda
Amaks AS	vee-, kanalisatsiooni-, soojus- ja gaasitorustike rajamine	Tiit Rahkema, juhatusel	1991	Alu	ei avalda
Amparis OÜ	üldehitus- ja remonditööd, ehituse projektijuhtimine, ehitusjärelevalve	Radek Küttis, juhatusel	1999	Rapla	Radek Küttis 100%
Argore AS	kinnitusvahendite import ja eksport – hulgikaubandus	Ülo Olm, juhataja	1989	Märjamaa	Ülo Olm 100%
Art Link Baltic OÜ*	pildiraamide hulgimüük	Kristjan Kilp, juhatusel	1997	Rapla	Art Link Production AS 100%
Art Link Production AS	pildiraamide tootmine ja realiseerimine	Heldur Väljamäe, juhatusel	1993	Rapla	Art Link Norway 100%
Awol Trans OÜ	rahvusvaheline transport	Aavo Laiapea, juhatusel	1997	Rapla	ei avalda
Balteco Mööbel OÜ	mööbli ja mööblidetailide tootmine ning turustamine	Viljar Praks, juhataja	1996	Varbola	Balteco AS 85%, 3 osanikku 15%
Balti Bussi Grupp AS*	kasutatud autobusside ja sõidukite hulgi- ja jaemüük, varuosade müük	Meelis Simulant, juhatusel	1993	Kodila	Marstel Co (Bahama saared) 85,7%, Meelis Simulant 8,6%, Reino Pinnioja (S)
Benno Ehitus AS	ehitustegevus	Henn Salusaar, juhatusel	1992	Rapla	ei avalda
Brilliance AS*	kataloogikaubandus	Paal Aschjem, juhatusel	1997	Rapla	Paal-Juul Aschem 17,5%, Vadebeam Ltd 17,5%, Elbo Avistryk A/S 17,5%, Ma
Comser AS	mootorikütuste kaubandus	Margus Jehe, juhataja	1992	Laukna	Margus Jehe 63,5%, Nedda Jehe 36,5%
E.T. Sild TÜ	üldehitustööd, vesiehitus, arhitektuuriline ja sisekujunduslik projekteerimine, ehitusjärelevalve	Eedi Taganõmm	1991	Märjamaa	Eedi Taganõmm 60%, Liliya Taganõmm 20%, Edyt Taganõmm 20%
Eesti Töuloomakasvatajate Ühistu	Eesti holsteini karja tõuaretus, töuloomade hindamine ja nõuandetegevus	Tanel-Taavi Bulitko, juhatusel	1993	Keava	ei avalda
E-Plast RSM AS	kile- ja plasttoodete valmistamine	Hanno Talviste, tegevdirektor	1995	Rapla	Madis Kivi 70%, Riina Kivi 30%
ERA Valduse AS	freesturba tootmine, kaubandus	Aivar Jõgiste, juhatusel	1992	Märjamaa	Enn Sakarias 33,3%, Rein Unga 33,3%, Aivar Jõgiste 33,3%
Erek OÜ	ehitus, fassaadikatete müük ja paigaldus	Ilmar Vaabel, juhataja	1989	Rapla	Rein Iila 37%, Andres Iila 33%, Ilmar Vaabel 30%
Fesma Alu OÜ	loomakasvatustehnikate seadmete tootmine; metalli-, sanitaartehnilised- ja elektritööd	Udo Maidre, juhatusel	1991	Alu	Udo Maidre 55,6%, Kalju Kõrtsini 18,8%, Aadu Lääne 15,3%, Ülo Nurmsalu 1
H.E.S. Oma OÜ	põllumajandus, loomakasvatust	Harry Smitt, juhatusel	2000	Kumma	Harry Smitt 50%, Elve Smitt 50%
Handymann OÜ ¹	kataloogikaubandus	Tomas Höög, tegevdirektor	2000	Rapla	Helic Holding OÜ 30%, Baltic ApS 30%, HPV Holding A/S 25%, Albion Holding
Helme Simon OÜ**	jaekaubandus	Helme Simon	1994	Rapla	Helme Simon 83,9%
Hepa OÜ	vedelkütuse jae- ja hulgimüük	Helmet Palm	1993	Rapla	Helmet Palm 100%
Hilleberg Eesti OÜ	õmblustoodete valmistamine	Juta Heinvee, juhatusel	1997	Rapla	Hilleberg The Tentmaker AB (Rootsi) 100%
I & R Group OÜ*	veo- ja sõiduauto rehvide müük, paigaldus ja balanseerimine	Raido Klaus, juhatusel	1995	Märjamaa	Raido Klaus 50%, Igor Labunski 50%
Ingle AS**	kemikaalide käitlemine	Aare Leinberg, juhataja	1993	Ingliste	Aare Leinberg 30%, Vjat?eslav Spirin 30%, Aleksandr Utkin 30%, Girti Naaris
Jats AS	tööstuskaupade jae- ja hulgimüük	Aivar Jaago, juhatusel	1993	Märjamaa	Aivar Jaago 26%, Maire Jaago 26%, Taimi Jõõts 26%, Milvi Aviste 22%
Järvak AS*	rahvusvaheline kaubavedu	Mati Miil, juhatusel	1993	Järvakandi	Aare Vaan 50%, Mati Miil 50%
Järvakandi Klaas AS	klaastaara tootmine, kaupade müük ja transporditeenused, tööstuslik teenus	Esko Härkönen	1991	Järvakandi	Oi Finnish Holdings 99,92%, Maseko AS 0,08%
Järvakandi Kommunaal OÜ***	elamute haldamine, vesivarustus, heitvee kanaliseerimine	Viktor Beresnev, juhatusel	1992	Järvakandi	Järvakandi Vallavalitsus 100%
Järvakandi Puidutehas OÜ*	mööbli- ja ehitusdetailide ning konstruktsioonielementide tootmine, puidu kuivatamine ja hõõveldamineOlari Sild, juhatusel	Olari Sild, juhatusel	1997	Järvakandi	Cross Holdings AS 100%
Kaerepere Aiand OÜ	puu- ja juurvilja hulgimüük	Ülle Andrespok, juhatusel	1997	Rapla	Ülle Andrespok 50%, Anne Tarkmeel 50%
Kaiu LT OÜ	taime- ja loomakasvatust	Tiit Tammsaar, juhatusel	1993	Kaiu	Tiit Tammsaar 15,8%, 37 eraisikut
Kaiu-EKO AS*	metallitööd	Olavi Kold, juhatusel	1991	Kaiu	Olavi Kold, Kalev Kiviste, Priit Alas
Katimex AS	tööriistade õmblemine ja müük; allhange 70%	Margus Milling	1991	Rapla	ei avalda
Keava Liimpuit OÜ	liimpuitkilbi ja liimpuidu tootmine	Alar Lehtsaar	2000	Keava	Mainor AS 85%, Tallinna Maailmakeskuse AS 9%, Rekman AS 2%
Kehtna Mõisa OÜ	sea-, veise- ja kanakasvatust, lihatoodete valmistamine ja müük	Märt Riisenberg, juhatusel	1996	Kehtna	Märt Riisenberg 26,9%, Tiit Sullakatk 13,6%, Rein Lehtmet 10,5%, Ain Klari
Kelko OÜ	piima- ja tõukarjakasvatust	Rein Järviste, juhatusel	1992	Kodila	Rein Järviste 71%, Tarmo Ideon 20%
Kemet RV OÜ	värvide, lahustite ja autohooldusvahendite tootmine	Urmas Poola, juhatusel	1993	Rapla	ei avalda
Kilekeskus OÜ	plast- ja kiletoodete jae- ja hulgimüük, kile tootmine	Sulev Tammel, juhataja	1997	Rapla	Sulev Tammel 100%
Koduvalgus OÜ*	valgustite hulgimüük	Avo Kull, juhatusel	1994	Rapla	Avo Kull 52,7%, Aime Liiv 26,3%, Jüri Mäekask 21%
KS Kauplused OÜ*	toidu- ja esmatarbekaupade jaekaubandus	Sven Järvsoo, juhatusel	1991	Märjamaa	Sven Järvsoo 100%
Lelle Põllumajanduse OÜ	taimekasvatussaaduste tootmine ja müük, piima ja veiseliha tootmine ja müük, kaubandus	Viktor Ivanov, juhataja	1993	Lelle	Lacto Agro Grupp AS 70,4%, 36 eraisikut
Lindegaard Eesti AS	paberist ja plastikust kontori- ja koolikaupade tootmine ja müük	Andrus Pavelson, juhataja	1992	Kohila	Lindegaard Paperisto OY 100%
Maasikas & Ko OÜ	lammutus- ja metallitööd, transporditeenused Eestis; transpordivahendite rent, remont jpm	Raul Maasikas, juhatusel	1997	Prillimäe	Raul Maasikas 100%
Marshall OÜ*	toidukaupade hulgimüük ja kohalevedu	Margus Kureküla, juhatusel	1993	Valtu	Margus Kureküla 40%, Kaido Paaslepp 30%, Teet Anier 30%
Maur Team OÜ	toidukaupade hulgimüük, taara müük, riigisised transporditeenused	Urmes Männimägi, juhatusel	1999	Kumma	Urmes Männimägi 50%, Marika Männimägi 50%
Merkolek OÜ*	lainepapi hulgimüük, paberi tootmisjäätmete kogumine, töötlemine	Venjamin Kuligin, juhatusel	1994	Kohila	Venjamin Kuligin 100%
ML Viimistlus OÜ*	allhanke- ja teenustööd	Margus Laur, juhatusel	1999	Rapla	M. Laur 100%
MR Portal OÜ*	ehitustegevus, töomasinate remont ja rentimine, tööstuskaupade jae- ja hulgimüük	Raivo Vahemets, juhatusel	1998	Rapla	Raivo Vahemets, Mati Taits
Märjamaa Tarbijate Ühistu	jaekaubandus, puidutööstus	Rene Tobbi, juhatusel	1914	Märjamaa	ühistu liikmed
N & N Invest Grupp OÜ**	ehitusmaterjalide jae- ja hulgimüük	Tiit Niklus, juhataja	2000	Rapla	ei avalda
No Rest International AS**	kinnisvarahaldus, raamatupidamisteenused	Erlend Tammenurm, juhatusel	1992	Rapla	ei avalda
No Rest Kinnisvara AS**	kinnisvarahaldus	Erlend Tammenurm, juhatusel	1998	Rapla	Lonnheim Eiendom A/S 84,58%, Albion OÜ 7,94%, Fenomen OÜ 5,93%, Brill
Nädaline OÜ**	ajalehtede väljaandmine	Tõnis Tõnisson, juhatusel	1995	Rapla	ajakirjanikud 65%, Kaiu LT OÜ 35%
Orgita Põld OÜ	teraviljakasvatust ja piima tootmine	Sulev Mölder, juhatusel	1992	Kasti	41 liiget 100%
Otimardi OÜ	transporditeenused	Mati Kutser, juhatusel	1999	Keava	Mati Kutser 100%
Ottender Plus AS*	kodumasinate ja olmeelektronika jaemüük	Uwe Ottender, juhataja	1995	Rapla	ei avalda
Pae Ühistalu TÜ	taime- ja loomakasvatust	Ülo Flaur, juhatusel	1993	Pae	Ülo Flaur 33,3%, Märt Meinberg 33,3%, Elmo Aliika 33,3%
Paka Mets OÜ**	metsta ülestöötamine, tööstuskaupade jaemüük, transporditeenused	Kalev Vaaks, juhataja	1992	Valgu	Kalev Vaaks 100%
Piilia Põllumajanduse OÜ**	piima ja liha tootmine	Arno Jõgi, juhataja	1991	Juuru	Arno Jõgi 30%, Elve Haljaste 27,5%, Ene Karhu 22,5%, Eevi Liivaku 20%
Pirgu Arenduskeskus OÜ***	arendusprojektide väljatöötamine ja teostamine	Andrus Ristkõ, juhatusel	1987	Kohila	Andrus Ristkõ 100%
Priimo Mets OÜ***	metsta varumine ja metsta transport	Aivo Mündel, juhataja	1993	Sutlema	Hilde Enel 65,3%, Paavo Kaimre 22,5%, Teet Kaalma 10%, Aivo Mündel 2,2%
Projekt E AS	ehitus- ja restaureerimistööd, ehitusmaterjalide tootmine	Eero Susi, juhataja	1992	Rapla	Eero Susi 50%, Kalev Aasrand 21%
Pureva OÜ	tööriistade jae- ja hulgimüük	Raivo Metsis, juhatusel	1992	Seli	Eesti 50%, Soome 50%
Pääsupesa OÜ	jaekaubandus	Urmes Tuurmann, juhatusel	1993	Hagudi	ei avalda
Raes AS	toidukaupade hulgimüük ja tööstuskaupade, alkoholi, tubakatoodete, kuld- ja hõbeehete jaemüük	Enn Kasari, juhatusel	1992	Rapla	Enn Kasari 54,5%, Aili Kasari 45,5%
Raikküla Farmer OÜ	loomakasvatust, toidukaupade jaemüük	Tõnu Rahula, juhataja	1992	Raikküla	Tõnu Rahula 54,9%, eraisikud
Ralmel OÜ	roostevabast metallist uste akessuaaride tootmine ja realiseerimine	Pilar Karik, juhatusel	1993	Alu	Stephan Augustsson 60%, Sapex International AB 40%
Rapla Agrovarustus OÜ	väetiste ja agrokeemia hulgimüük	Paul Orupõld, juhatusel	1987	Valtu	ei avalda
Rapla Küte AS	soojusenergia tootmine ja müük	Urmes Ameerikas, juhatusel	2000	Rapla	Eraküte AS 77%, Rapla Termo 23%
Rapla Plast AS**	plastikkilest kontoritavete ja meditsiinilistoodete tootmine	Erlend Tammenurm, juhataja	1993	Rapla	Plast-Petter AB 46,6%, Trollhätteplast AB 46,6%, Erlend Tammenurm 6,8%
Rapla Tarbijate Ühistu	jaekaubandus	Väino Sassi, juhatusel	1904	Rapla	2456 ühistu liiget
Rapla Teed OÜ ^{1,4}	teede hooldus, ehitus ja remont, teedeehitusmaterjali tootmine	Elmo Rohelsaar, juhatusel	2001	Rapla	Teede REV-2 70%
Rapla Vesi AS	vee- ja kanalisatsiooniteenus	Raigo Uusalik, juhataja	1990	Rapla	Eesti Veevärk AS 60%, Rapla Vallavalitsus 40%
Raplamaa Tootjate OÜ****	põllumajanduse sisendite ja väljundite hulgikaubandus, kütuse hulgimüük	Viktor Sartakov, direktor	1997	Rapla	43 põllumajandustootjat
Rey AS	seakasvatust ja liha töötlemine, maitseainete hulgimüük	Valentin Kütt, direktor	1991	Kehtna-Nurme	ei avalda
RMW AS	kaubavedu veoautodega	Taivo Kuusing, juhatusel	1993	Rapla	ei avalda
Salutaguse Pärmithehas AS ¹	pagari- ja inaktiivse pärimi tootmine ning turustamine	Andres Mets	1991	Salutaguse	Holland 100%
Select NOR OÜ ^{1,4}	kaubanduslik vahendustegevus	Trond Nilsen, juhataja	2001	Rapla	ei avalda
Semetron AS ²	meditsiintehnika müük, remont ja hooldus	Alvar Kaur, juhatusel	1992	Rapla	Balti Väikekapitali Fond 22,5%, Alvar Kaur 15%, Walter J. Tahal 12,1%, Erich
Stelling Kaubanduse OÜ*	toidu- ja tööstuskaupade jae- ja hulgimüük	Vello Vetevooli, juhataja	1997	Sipa	Agur Vetevooli 25%, Vahur Vetevooli 25%, Angelika Koha 25%, Anne-Reet Vete
Tavex OÜ	piima tootmine, veisekasvatust, teraviljakasvatust ning söötade tootmine	Artur Kokk, juhatusel	1991	Lokuta	ei avalda
TooRa OÜ**	metallide lõiketöötlemine, metallkonstruktsioonide valmistamine, ehitusmaterjalide müük	Toomas Kivilo, tegevdirektor	1993	Järvakandi	Toomas Kivilo 59,3%, Raul Kivilo 40,7%
Triger-E OÜ	elektritööd ja kaubandus	Sergei Koolma, juhataja	1996	Kehtna	Sergei Koolma 100%
Triskele A.H. OÜ***	ehitusmaterjalide jae- ja hulgimüük	Hanno Heinaste, juhatusel	1997	Rapla	Hanno Heinaste 50%, Arvi Schihalejev 50%
TST OÜ	plastmasstoodete tootmine	Priit Salumäe, juhataja	1993	Oola	Priit Salumäe 100%
Tulihein OÜ	kütuse müük, kaubandus	Mart Järvik, juhatusel	1998	Järvakandi	Mart Järvik 62,5%, Mait Järvik 37,5%
V & V Veod OÜ**	rahvusvaheline kaubavedu autodega	Vahur Männa	1997	Järvakandi	Vahur Männa 75%, Vambola Männa 25%
Valtu Vein AS	naturaalsete veinide ja piiritusveinide, viina tootmine ja müük	Tõnu Teder, nõukogu liige	1993	Kaerepere	Tallinna Karastusjogid AS 100%
Van & Mar OÜ	teede ja platside ehitust, litsentseeritud vee- ja kanalisatsioonitööd, kallurveod jpm	Tamur Vanker, juhatusel	1998	Moka	Tamur Vanker 50%, Ruttar Marrandi 50%
Varko Kaubandus OÜ	ehitusmaterjalide jae- ja hulgikaubandus ning sellega seotud vahendustegevus	Vello Kabrits	1991	Rapla	Heldur Väljamäe 19,6%, Vello Kabrits 19,6%, Jüri Vares 19,6%, Daniel Kant 1
Veeder LM AS	puidust toodete tootmine (aiamööbel, liistud)	Kaarel Mänd, juhatusel	1990	Kohila	Kaarel Mänd 50%, Toomas Mitt 50%
Vesiroos OÜ*	ehitus, kaubandus ja paberitoodete hulgimüük	Heinrich-Arnold Pent, juhataja	1993	Kohila	Heinrich-Arnold Pent 40%, Ülle Pihlapuu 40%, Aili Järve 10%, Jaan Mäekivi 1
Viru Lihaühistu	elussigade kokkuost oma liikmetelt ja nende müük lihatööstustele, jõusööda müük, ost	Valentin Kütt, nõukogu esimees	1995	Keava	ühistu liikmed
Vir-Var Kauba OÜ*	puidu ost-müük, üles töötamine, puidust toodete vahendamine ja transporditeenused	Ahto Pregel, juhatusel	1995	Purku	Ahto Pregel 100%
Warve Kuller OÜ***	kirjastamine	Madis Luik, juhatusel	1999	Pihali	

¹ majandusaasta erineb kalendriaastast² konsolideeritud andmed⁴ ei ole tegutsenud kaht järjestikust majandusaastat

* justiitsministeeriumi registrikeskuse andmed seisuga 2002.

** auditeerimata andmeda

*** jäänud väiksema käibe tõttu välja TOP 60st

**** hilinenud andmed

toimetaja Enn Tosso tel 667 0280, e-post enn.tosso@aripaev.ee

finantsandmed

Raplamaa TOP 60 finantsandmed

töötajate arv 2002	koht TOPis	koht eelm. aastal
ei avalda		
14	27	
ei avalda		
38	11	
47	63	3
25	6	78
2	39	76
ei avalda		
168	56	44
ei avalda		
2		
80	7	13
Soome) 5,7%		
94	15	
aguire Sheppard Ltd 10%		
3	42	49
28	5	50
42	13	10
42	25	48
23	16	18
27	46	55
0,4%		
50	54	38
15	58	
ng OÜ 15%		
9	37	
8	67	74
49	22	
29	35	1
ei avalda		
10%		
30	1	15
9	34	46
ei avalda		
177	31	28
8		
ei avalda		
5	43	
70	44	11
ei avalda		
70	8	5
65	38	
ndorf 10,8%, eraisikud		
71	30	6
30	53	25
12	66	71
4	32	
ei avalda		
ei avalda		
35	59	42
425	4	4
15	61	57
ei avalda		
6	24	
ei avalda		
ei avalda		
ei avalda		
79	55	53
11	10	
13	26	61
liance AS 1,55%		
2	9	2
13	65	70
18	28	
8	20	
ei avalda		
33	23	8
7,9	19	52
21	62	35
ei avalda		
5		
ei avalda		
26	21	43
4	60	
6	45	
40	29	30
96	33	7
46	70	37
16	57	16
8	17	
23	50	47
182	47	66
100		
13	48	51
5		
74	12	22
ei avalda		
41		9
ei avalda		
ei avalda		
Behr 10,3%		
50	68	32
evool 25%		
18	40	
16		
22	18	17
2		
16	36	
7	52	77
9	51	39
20	49	62
15	3	23
9,6%, Reet Valksaar 1,8%		
7		69 69
37	14	12
0%		
1	64	54
ei avalda		
2		

Firma nimi	Realiseerimise netokäive 2001 (tuh kr)	Realiseerimise netokäive 2002 (tuh kr)	Puhaskasum (kahjum) 2001 (tuh kr)	Puhaskasum (kahjum) 2002 (tuh kr)	Prognoositav realiseerimise netokäive 2003 (tuh kr)	Prognoositav puhaskasum 2003 (tuh kr)	Omakapital 2001 (tuh kr)	Omakapital 2002 (tuh kr)	Koht TOP-is
A.K.K. AS*	23 523	ei avalda	2 312	ei avalda			9 731	ei avalda	
Alnus OÜ**	5 371	8 172	396	319	11 000	500	576	894	27
Alu LKK AS*	34 154	ei avalda	132	ei avalda			2 697	ei avalda	
Alu Veok AS*	17 155	ei avalda	783	ei avalda			4 130	ei avalda	
Alu Ömblus OÜ	3 133	4 174	48	502	4 466	526	391	873	11
Amaks AS	44 578	27 696	2 293	292	30 000	1 800	3 658	3 796	63
Amparis OÜ	9 546	13 677	-407	712	12 000	600	82	795	6
Argore AS	5 893	6 706	-163	156	8 000	300	651	807	39
Art Link Baltic OÜ*	12 000	ei avalda	1 200	ei avalda			ei avalda	ei avalda	
Art Link Production AS	73 000	100 000	-125	-686	110 000		15 000	15 000	56
Awol Trans OÜ	15 088	23 586	1 755	3 020	27 000	3 000	2 402	5 017	2
Balteco Mööbel OÜ	28 967	36 477	3 901	3 069	50 000	6 000	7 748	10 817	7
Balti Bussi Grupp AS*	73 411	ei avalda	2 092	ei avalda			9 396	ei avalda	
Benno Ehitus AS	24 800	27 700	400	700			1 900	2 600	15
Brilliance AS*	18 900	ei avalda	-178	ei avalda			4 618	ei avalda	
Comser AS	5 544	5 425	321	405			1 202	1 607	42
E.T. Sild TÜ	5 165	7 136	467	1 204	6 000	700	2 093	3 297	5
Eesti Töuloomakasvatajate Ühistu	15 515	14 071	3 101	3 259	19 000	2 000	13 926	17 187	13
E-Plast RSM AS	12 677	18 033	471	514	22 000		2 276	2 961	25
ERA Valduse AS	10 109	11 600	1 709	1 616	12 000	1 800	4 830	5 599	16
Erek OÜ	12 540	13 319	239	239	14 000	600	1 140	1 188	46
Fesma Alu OÜ	12 214	13 059	269	198	15 000	500	1 949	2 147	54
H.E.S. Oma OÜ	4 311	4 275	159	123	4 500	300	483	606	58
Handymann OÜ¹	18 142	25 526	-2 470	108	32 760	1 999	-2 417	692	37
Helme Simon OÜ**	6 239	4 594	-41	6	3 100	1	74	80	67
Hepa OÜ	55 995	65 718	1 843	1 433	66 500	1 500	5 456	6 840	22
Hilleberg Eesti OÜ	19 864	19 421	3 951	1 577	26 000	600	6 603	8 181	35
I & R Group OÜ*	18 791	ei avalda	387	ei avalda			614	ei avalda	
Ingle AS**	75 096	130 787	5 446	13 508			16 198	29 706	1
Jats AS	6 078	7 046	220	312	8 000	300	1 314	1 626	34
Järvak AS*	19 853	ei avalda	2 003	ei avalda			5 152	ei avalda	
Järvakandi Klaas AS	270 728	274 425	39 073	18 446	281 600	36 500	196 185	213 358	31
Järvakandi Kommunaal OÜ***	2 832	2 530	74	23			864	887	
Järvakandi Puidutehas OÜ*	20 165	ei avalda	474	ei avalda			3 828	ei avalda	
Kaerepere Aiand OÜ	5 614	6 025	-4	109			130	238	43
Kaiu LT OÜ	14 087	13 921	2 597	1 059	14 000	1 000	10 146	11 205	44
Kaiu-EKO AS*	11 553	ei avalda	-63	ei avalda			1 823	ei avalda	
Katimex AS	18 212	18 806	1 751	1 864			3 708	5 113	8
Keava Liimpuit OÜ	20 707	27 750	-357	103	29 000	1 600	4 603	5 004	38
Kehtna Mõisa OÜ	19 739	20 322	3 542	1 890	20 724	1 500	10 143	11 898	30
Kelko OÜ	9 070	8 042	1 067	625	9 000	1 000	6 043	6 668	53
Kemet RV OÜ	3 799	3 687	16	33	3 800	30	810	682	66
Kilekeskus OÜ	4 165	4 481	96	260	4 800	300	367	633	32
Koduvalgus OÜ*	13 041	ei avalda	1 343	ei avalda			2 052	ei avalda	
KS Kauplused OÜ*	20 434	ei avalda	551	ei avalda			2 144	ei avalda	
Lelle Põllumajanduse OÜ	5 643	5 396	296	264	5 800	280	3 218	3 482	59
Lindegaard Eesti AS	304 819	395 566	22 373	36 306			93 580	129 886	4
Maasikas & Ko OÜ	6 400	7 135	55	9	8 500	15	114	115	61
Marshall OÜ*	12 751	ei avalda	-160	ei avalda			45	ei avalda	
Maur Team OÜ	8 038	6 174	117	613	6 000	500	158	771	24
Merkolek OÜ*	71 804	ei avalda	1 267	ei avalda			3 068	ei avalda	
ML Viimistlus OÜ*	9 844	ei avalda	493	ei avalda			568	ei avalda	
MR Portal OÜ*	15 938	ei avalda	208	ei avalda			578	ei avalda	
Märjamaa Tarbijate Ühistu	26 399	29 601	175	87	31 000	100	4 803	4 887	55
N & N Invest Grupp OÜ**	10 086	16 524	241	383	17 350	350	246	629	10
No Rest International AS**	6 607	5 470	83	1 306	5 500	400	6 422	6 915	26
No Rest Kinnisvara AS**	25 440	23 098	4 674	5 259	23 000		33 712	38 901	9
Nädaline OÜ**	3 611	3 864	31	5	4 000	30	196	201	65
Orgita Põld OÜ	4 165	4 842	693	798	6 292	799	4 673	5 463	28
Otimardi OÜ	3 508	3 967	815	894	4 000	900	1 685	2 579	20
Ottender Plus AS*	18 110	ei avalda	63	ei avalda			1 218	ei avalda	
Pae Ühistalu TÜ	9 424	9 424	2 976	2 379	10 000	2 000	8 403	10 756	23
Paka Mets OÜ**	4 820	5 207	194	575	5 500	200	1 310	1 885	19
Piilja Põllumajanduse OÜ**	4 535	4 205	860	289			3 479	3 748	62
Pirgu Arenduskeskus OÜ***	517	469	-737	-289	600		1 201	919	
Priimo Mets OÜ****	5 752	5 388	-212	146			1 887	2 233	
Projekt E AS	7 057	9 191	223	393	10 000	400	1 046	1 403	21
Pureva OÜ	3 864	3 779	-201	71	4 000	200	379	450	60
Pääsupesa OÜ	3 653	4 368	-75	59	4 600	60	145	204	45
Raes AS	40 685	47 969	866	520			1 920	2 440	29
Raikküla Farmer OÜ	29 861	31 029	3 329	1 825	37 100	2 100	15 692	17 207	33
Ralmet OÜ	10 631	8 658	484	-156	5 000	200	524	368	70
Rapla Agrovastustus OÜ	10 522	8 935	1 696	477	9 000	500	2 378	2 315	57
Rapla Küte AS	10 499	11 891	-2 612	686	11 500		3 388	4 074	17
Rapla Plast AS**	8 361	8 946	252	229	9 000	200	1 930	2 160	50
Rapla Tarbijate Ühistu	81 258	93 345	-454	-263			11 258	10 996	47
Rapla Teed OÜ¹·⁴	18 504	58 111	27	3 127	60 000	1 950	67	3 193	
Rapla Vesi AS	5 615	5 126	734	664	2 943	-480	5 602	6 266	48
Raplamaa Tootjate OÜ****	50 674	50 584	332	112	50 000	100	852	964	
Rey AS	29 912	30 448	1 752	2 140	31 000	200	12 007	14 147	12
RMW AS	53 511	58 465	2 705	1 162	60 000	1 000	8 283	9 445	41
Salutaguse Pärmithehas AS¹*	50 949	ei avalda	7 558	ei avalda			ei avalda	ei avalda	
Select NOR OÜ¹·⁴	50 829	ei avalda	2 908	ei avalda			2 948	ei avalda	
Semetron AS**	93 893	78 634	1 582	-1 027	83 575	3 700	31 743	29 582	68
Stelling Kaubanduse OÜ*	21 082	ei avalda	120	ei avalda			ei avalda	ei avalda	
Tavex OÜ	5 029	4 732	1 852	1 218			4 590	5 782	40
TooRa OÜ**	4 000	3 000	629	453	3 000		ei avalda	ei avalda	
Triger-E OÜ	11 554	12 770	1 326	1 223	13 500	1 300	2 501	3 408	18
Triskele A.H. OÜ***	2 959	3 323	47	72			104	176	
TST OÜ	3 417	3 838	590	481	4 000	400	1 015	1 497	36
Tulihein OÜ	4 541	4 121	-109	89			86	175	52
V & V Veod OÜ**	10 549	12 885	361	189			1 694	1 882	51
Valtu Vein AS	7 721	7 894	77	302	9 400	310	4 420	4 722	49
Van & Mar OÜ	6 992	13 780	650	2 305			1 323	3 628	3
Varko Kaubandus OÜ	5 241	5 137	-36	-112	5 500		1 469	1 357	69
Veeder LM AS	9 082	7 894	2 086	2 207			3 951	3 817	14
Vesiroos OÜ*	18 296	ei avalda	406	ei avalda			732	ei avalda	
Viru Lihaühistu	85 800	78 557	390	-322			2 204	1 878	64
Vir-Var Kauba OÜ*	8 996	ei avalda	1 098	ei avalda			1 216	ei avalda	
Warve Kuller OÜ***	4 748	670	461	-321			518	207	

¹ majandusaasta erineb kalendriaastast
² konsolideeritud andmed
⁴ ei ole tegutsenud kahte majandusaastat järjest
* Justiitsministeeriumi Registrikeskuse andmed seisuga 2002. a
** auditeerimata andmed
*** jäänud TOP 60st väikese käibe tõttu välja
**** saabunud pärast TOPi välja arutamist

Ettevõtluse arengu suunajad Raplamaal

Statistilistest andmekogudest kättesaadava info põhjal võib väita, et Rapla maakonna majanduselu on viimastel aastatel näidanud kasvutendents. Sellest annavad tunnistust nii ettevõtete raamatupidamisaruandluse andmete töötlusted kui ka kohalike maksude laekumised.

Ühe piirkonna käekäigu analüüsimisel on loomulikult tarvis välja selgitada, kas edu ei tugine mitte vaid üksiknähtustel. Piirkonna mõistes suure ettevõtte majandustulemuste raamatupidamislik kajastamine võib oluliselt mõjutada valla või isegi maakonna koondnäitajaid. Õnneks on kohalike inimeste tootmistraditsioonid ja välismaised investorid aidanud ära hoida suuremaid tragöödiad ning Raplamaa suuremad ettevõtted on pidevalt näidanud kasvutendentsi.

Olen seisukohal, et piirkonna kui terviku majanduse areng seisab väike- ja keskettevõtluse õlgadel. Ka selleaastane ettevõtjate TOP näitab, et juhtpositsioonidel on kiiresti arenevad väikeettevõtted. Ühena paljudest teguritest sõltub väikeettevõtluse areng kindlasti kohalikust tööjõuturust. Juba aastaid on räägitud sellest, et puudus on kvalifitseeritud töötajatest, mitte töökohtadest.

Siin tuleb oskuslikult ära kasutada riigi poolt pakutavaid ümber-ja täiendõppe vahendeid. Just sellise nn pehme abi andmine ettevõtjale võib osutada investeerimistoetusest olulisemaks ning soodustada uute ettevõtete rajamist väiksematesse keskustesse.

Ka Rapla maakonnas on hakatud teadlikult ettevõtlust koondama tööstuskülastadesse. Riigi ja omavalitsuse ülesanne on siinkohal selgust luua, kus on see ala, mida ettevõtluse aktiviseerimiseks arendada võiks ja kuidas seda teha.

Vaieldamatult on arengu tähtsaimaks aluseks inimesed. Jääb üle vaid lootda, et Eesti keskmise palga tõusev trend, mis on suuresti mõjutatud suuremate linnade kõrgemast palgatasemest, ei mõjuta kahjulikult maapiirkondade arengut. Pean siin silmas ambitsioonikamate ja võimekamate inimeste "äratõmbamist". Kindlasti räägib maakonna kasuks asjaolu, et üha enam väärtustatakse elukohana rohelist keskkonda.

Mulje kuskil terendavatest kõrgematest palkadest ja ka sotsiaaltoetuste vildakus võib soosida inimeste kodusolemist, selle asemel et rakendada oma seniseid oskuseid tööjõuturul kaasa lüües. Suured lootused on siin just ettevõtluse alustamise propageerimise riiklikel meetmetel. Lisaks olemasolevatele starditoetustele (tööturuameti väljastatav tööturutoetus kuni 20 000 krooni ja Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse stardiabi kuni 100 000 krooni) on suur vajadus paindliku käivitustoetuse järele, mis soodustaks ettevõtluse alustamist ka traditsioonilise ja alternatiivse põllumajanduse valdkonnas.

Usun, et järjest suurenev aktiivsus riiklike toetusmeetmete kasutamisel toob maakonda lisavahendeid ka ekspordi- ja tootearenduse valdkonnas.

Janek Kadarik
Raplamaa Ettevõtluskeskuse juhataja

Raplamaa EDULOOD

ETTEVÕTLUSE ARENDAMISE SIHTASUTUSE TOETATUD PROJEKTID

Kohila vabrikusilla rekonstrueerimine eelmisel aastal on hea näide riigi, kohaliku omavalitsuse ja erasektori vahelisest koostööst. Tulemusest võidavad kõik osapooled, eelkõige aga asula elanikud.

Sild, mis ühendab Kohilat

On üsna selge, et alev, mis laiub mõlemal pool jõge, vajab edukaks toimimiseks silda, veel parem aga, kui mitut. Ajal, mil Kohila põhisild veel lõplikult valmis pole, osatakse eelmisel aastal Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse (EAS) abiga rekonstrueeritud vabrikusilda eriliselt hinnata.

2002. aasta 5. juunil pidulikult avatud Kohila vabrikusild ühendab jõe põhjapoolsel kaldal olevat tööstus- ja elamurajooni ülejäänud asulaga. "Vabrikusild on alevi oluline ühendustüli," on Kohila vallavanem Andrus Saare kindel. "Eelkõige kergendab see kohalike inimeste igapäevast elu." Juba ainuüksi Kohila suurettevõtte, kontori- ja koolikaupu tootev Lindegaard Eesti AS annab tööd pea neljasajale inimesele, samuti asub teisel pool jõge elamurajoon. Sestap kasutab silda iga päev ligikaudu tuhat jalapaari. Ajal, mil Kohila põhisild liikluseks hoopis suletud oli, vurasid vabrikusillal ka suured veoautod, praegu on sild liikluseks avatud vaid jalakäijatele ja sõiduvahenditele.

Ühe silla parandus viis teiseni

Möte Kohila vabrikusilla rekonstrueerimiseks tekkis seoses Kohila põhisilla remontimine. Jõeületus oli tarvis tagada ka ajaks, mil peasisild ehituseks suletud on, ning nii otsustatigi korda teha vabrikusild. Kui silla põhjalikku renoveerimist õigel ajal toimunud poleks, oleks seda ähvardanud kinnipanek. Vana puusilla konstruktsioonid olid kulunud ning see oli lausa varisemisohlik. Korda tehtud vabrikusild vastab aga kõikidele nõuetele – olemas on tamm ning lüüsid, mille abil saab reguleerida veetaset. Silla ja tammi ehitajafirmaks oli AS Via Pont.

EASi regionaalarengu agentuur rahastas sillaehitust 1,39 miljoni krooniga, Kohila alev toetas projekti 166 000 ja Lindegaard Eesti AS 35 000 krooniga. Samaaegselt sillaparandusega rajati Tööstuse tänava lõppu ka uued kõnniteed ning mustkatte sai silda Viljandi maanteega ühendav Härjaoja tee.

Etiketitrükikoda Kaius hoogsalt käivitanud

Selle aasta veebruari lõpus tegevust alustanud osühing Balti Etikett annab tänaseks tööd juba 14 inimesele. Rahvasuus Kaiu trükikojaks ristitud ettevõtte on kiiresti käivitanud – samaaegselt töötajate väljaõppega täidetakse juba esimesi tellimusi.

Valdavalt Eesti kapitalil põhinev kleebisetikettide valmistaja ja trükitäht Balti Etikett otsustas tegevuskoha valikul Raplamaa kasuks eelkõige soodsa asukoha ning tööjõupotentsiaali pärast. "Raplamaa tundus võimalikest kohtadest perspektiivikaim," sõnab ettevõtte tegevdirektor Tiia Raidma. "Lähedus Tallinnale, hea juurdepääs tootmishoonele ning piisav võimalus kohalike elanike seast töötajaid valida," loetleb ta tegureid, miks Balti Etikett otsustas tegevusega alustada just 1800 elanikuga Kaiu vallas.

Tänaseks on tootmisruumide renoveerimisse investeeritud ligikaudu kaks miljonit krooni. Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse käest saadud 100 000 krooni suurune stardiabi kulus amortiseerunud soojussüsteemi väljavahetamiseks.

Esimesed töökuud on Balti Etiketi kulunud suuresti töötajate väljaõppele. "Ainukesena omas eelnevaid trükialaseid teadmisi tootmisdirektor Priit Piik," räägib Tiia Raidma. "Ülejäänud töötajad on välja koolitatud nii-öelda nullist alates."

Suurem osa Kaiu trükikoja toodangust läheb praegu ekspordiks Soome. Juba on aga sõlmitud ka mitmete tööde eellepingud Eestis. Seega ei saa välistada, et tulevikus ostavad Kaiu inimesed poest kaupa, mille etiketid nende endi kodukoha trükikojas valmistatud on.

Tooraine, millest Balti Etikett kleebisetrukkeid valmistab, tuleb valdavalt Soomest. Põhjanaabritele müüakse praegu ka enamik oma toodangust.

EASI TOETUSED JA TEENUSED KOLMANDALE JA AVALIKULE SEKTORILE ETTEVÕTLUSKESKKONNA ARENDAMISEKS

TOETUSE NIMETUS	SIHTALA	TOETUSE/TEENUSE KIRJELDUS	KONTAKT
SAARTE PROGRAMM Tagastamatu rahaline toetus. Omafinantseering 20%	Hiiu, Saare maakond; Pakri saared, Naissaar, Aegna ja Prangli saar Harju maakonnas; Vormsi saar ja Osmussaar Lääne maakonnas; Kihnu ja Manija saar Pärnu maakonnas ja Piirissaar Tartu maakonnas	Toetatakse Eesti saarte turismivõimaluste väljaarendamist; inimressursi arendamist ja transpordihenduse parandamist	EAS, tel (0) 627 9720 www.erd.ee
TÖÖSTUSPIIRKONDADE PROGRAMM Tagastamatu rahaline toetus. Omafinantseering 20%	Ida-Viru maakond, Tamsalu ja Tapa linn Lääne-Viru maakonnas; Lavassaare alev ja Tootsi alev Pärnu maakonnas; Järvakandi alev Rapla maakonnas ning Võhma linn ja Mõisaküla linn Viljandi maakonnas	Toetatakse projekte, mis keskenduvad konkurentsivõimelise majanduse väljakujundamisele, inimressursi arendamisele, turismivõimaluste väljaarendamisele ning monofunktsionaalsete asulate majandusstruktuuri mitmekesistamisele	EAS, tel (0) 627 9720 www.erd.ee
PÕLLUMAJANDUSPIIRKONDADE PROGRAMM Tagastamatu rahaline toetus. Omafinantseering 20%	Jõgeva maakond; Põlva maakond; Valga maakond ja Võru maakond, v.a Setomaa programmi sihtala	Toetatakse projekte, mis keskenduvad inimressursi arendamisele, väike- ja keskettevõtluse soodustamisele, turismivõimaluste väljaarendamisele, keskkonnahoiule ja transpordihenduste parandamisele. Programmi eesmärk on edendada traditsioonilistes põllumajanduspiirkondades väike- ja keskettevõtlust	EAS Lõuna-Eesti Agentuur tel (07) 386 000, www.erd.ee
KESKUSTE VÕRGU PROGRAMM Tagastamatu rahaline toetus. Omafinantseering 20%	Tallinn, Tartu, Pärnu, Valga, Võru, Põlva, Viljandi, Jõhvi, Narva, Kohtla-Järve, Rakvere, Haapsalu, Kuressaare, Paide, Rapla, Jõgeva ja Kärdla <i>EAS võib toetada ka mõne muu linnaga seotud projekte, millel on märkimisväärtne maakondadevahelise sotsiaal-majanduslikku arengut soodustav mõju</i>	Toetatakse projekte, mis keskenduvad linnasisese ning linnadevahelise koostöö arendamisele, linnade spetsialiseerumisele ja linnade innovatsioonipotentsiaali tõstmisele	EAS, tel (0) 627 9720 www.erd.ee
SETOMAA PROGRAMM Tagastamatu rahaline toetus. Omafinantseering 20%	Mikitamäe vald ja Värskä vald Põlva maakonnas; Meremäe vald ja Misso vald Võru maakonnas	Toetatakse projekte, mis keskenduvad piirkonna ühtsele arengutegevusele, Ida-Petserimaa integreerimisele ning omakultuuri, ettevõtluse ja infrastruktuuri arendamisele	EAS Lõuna-Eesti Agentuur tel (07) 386 000, www.erd.ee
KOHALIKU OMAALGATUSE PROGRAMM Tagastamatu rahaline toetus. Omafinantseering üle-eestilistel projektidel 20%, maakondlikel projektidel 10%	Kogu Eesti territoorium, v.a üle 2500 elanikuga asulad	Toetatakse kodanikualgatuse ja koostöö tugevdamise projekte, mis tõstavad kodanike aktiivsust ja vastutust kohaliku elu arendamise eest maapiirkondades	EAS, tel (0) 627 9720 Maakondlike projektide osas projekti elluviimise asukohajärgne maavalitsus www.erd.ee
INFRASTRUKTUURI ARENDAMISE TOETUS Tagastamatu rahaline toetus. Toetuse alammäär 100 000 kr. Omafinantseering 35%	Investeeringud peavad olema seotud ettevõtluse edendamisega väljaspool Tallinna	Toetatakse piirkonna ettevõtjate majandustegevuseks vajalikku tehnilist infrastruktuuri välisvõrkude väljaehitamist ja rekonstrueerimise seotud projekte; piirkonna ettevõtjate majandustegevuseks vajalike ühenduste ehitust ja/või rekonstrueerimist	Kohalik ettevõtluskeskus või EAS tel (0) 627 9722, (0) 627 9724 EASi Ida-Viru agentuur, tel (033) 95 609 EASi Lõuna-Eesti agentuur, tel (07) 386 000

visioon

Raplamaa arengu mootor on soodne asukoht Tallinna ja Pärnu vahel

Olukord ja trendid

Raplamaal ja tema majandusel on viimasel aastakümnel läinud suhteliselt hästi. Ilmselt on siin oluliseks põhjuseks tema asukoht.

Rapla maakond on Harjumaad arvestamata Tallinnale lähimal asuv maakond. Ettevõtlus on uutes tingimustes hakkama saanud, välja on arenenud küllalt mitmekesine ettevõtlusstruktuur. Omamata suuri keskusi ja suurettevõtteid on Raplamaal välisinvesteeringute osakaal ühe elaniku kohta Eestis Harju ja Lääne-Virumaa järel kolmandal kohal, eedestades napilt nii Pärnu kui Tartumaad. Pealinna lähedus on aidanud kõrgel hoida ka sealset palgataset, mis on maakondadest üks kõrgemaid (olles madalam vaid Harju-, Hiiumaa ja Tartumaast). Samuti soodustab lähedus Tallinnale ka tööjõu pendelliikumist.

Pealinna lähedus on oma mõju avaldanud ka demograafilise olukorrale, mistõttu viimasel dekaadil on rahvastiku rändesaldo olnud pidevalt positiivne. Soodsa elukeskkonna indikaatoriks on ka maakonnas väljakujunenud rahvastiku vanusstruktuur, mis annab soodsa perspektiivi majanduse arenguks ja seda just tulevikku silmas pidades, kuna nii noorte (15-29-aastased) kui ka laste (0-14-aastased) osakaal rahvastikust on Eesti üks kõrgemaid (maakondadest vastavalt kolmas ja teine).

Hetkel tööturu olukord väga soodne pole. Tööealiste osatähtsus alla Eesti keskmist, niisamuti ka tööhõive määr. Tööpuudus Eesti keskmisel tasemel, kuid siin on trend positiivne, s.t. tööpuudus on viimasel paaril aastal vähenenud.

Raplamaa majandusstruktuur on võrreldes teiste maakondadega tööstuslikku kallakuga, kuid see-eest vägagi mitmekesine ja maakonna

Erik Terk
Eesti Tuleviku-uuringute
Instituudi direktor

piires suhteliselt hajutatud. Sekundaarsektoris hõivatute arvult ollakse Eestis Ida-Virumaa ja Valgamaa järel kolmandal kohal. Domineerivad keemia-, õmblus- ja puidutööstuse ning ehitusettevõtted. Kuid suhteliselt suur on ka põllumajanduses hõivatute arv, mille osatähtsusest ollakse Eestis neljandal kohal. Teenidussektor on Raplamaal veel tagasihoidlikult arenenud - selles osas jäädaakse koos naabermaakonna Järva-

maaga maakondade järjekorra lõppu. Vastuoluline on aga ettevõtete innovatsioonitegevuse alane pilt. Siin on nii positiivset (uute toodete osatähtsus käibes on teiste maakondadega võrreldes suhteliselt kõrge, suhteliselt aktiivselt tegeletakse kaadrikoollitamisega ja marketingiga), kui ka negatiivset - üldine innovatsioonitegevuseindeks (uute toodete ja protsessiuuenduste üldarv, millega on vaadeldud perioodi jooksul välja tulnud) on madal ning investeeringud innovatsiooni on väikesed.

Kinnisvaraturg on mõneti elavam kui Tallinnast kaugemale jäävates maakondades.

Tulevik

Laias laastus võttes ei tohiks Raplamaa tulevik järgneval kümnel aastal kindlasti tume olla. Selle tagab juba asukoht pealinna arengupiirkonnas. (Sellest väljapoole võivad jääda vaid maakonna kagu- ja edelaservad.)

Sõltuvalt Eesti kui terviku arengustenaariumist võib Tallinna spetsialiseeritus olla mõnevõrra erinev, ta võib areneda pikemalt kas praeguse mudeli järgi või siis minna kiiremini üle teabemahukale majandusele. Igal juhul pakub ta oma mõjuarealis, kuhu kuulub ka Raplamaa, uusi võimalusi. See tähendab, et tulevikus tõuseb veelgi Raplamaa atraktiivsus nii elamiskeskonnana kui ka tootmise sinnapaigutamise asukohana, samas saab osa maakonna inimesi käia tööl Tallinnas. Raplamaal saavad edukalt paikneda nii ettevõtted, kel on koöperatsiooni-seosed Tallinnas asuvate partneritega, ta võib olla aga ka alternatiivseks asukohaks ettevõtetele, kes tahavad oma kallinevat tootmist pealinnast välja kolida. Osa Raplamaa ettevõtteid

võib oma tegutsemispiirkonnana käsitleda naabermaakondi, Viljandimaad, Järvamaad, aga ka veelgi laiemat piirkonda.

Väga head peaksid olema Kohila arenguperspektiivid. Pärnu maantee äärne maakonna lääneosa on praeguseks kasutanud vähem võimalusi kui Kohila-Rapla suund, ajapikku peaks see vahe vähenema. Pikas perspektiivis peaks Raplale hästi mõjuma ka Tallinn-Riia uue otseraudtee (nn. Rail Baltica) rajamine, kui see peaks muidugi kulgema üle Rapla.

Majandusarengut pidurdab teatud määral maakonna hõre asustatus ja Rapla kui "pealinna" väiksus. Suureks probleemiks ei tohiks aga see saada: tootmist saab paigutada ka mujale, elanike arv ilmselt kasvab ja osadel juhtudel (kvalifitseeritud kaader) võib eeldada tööl käimist ka Tallinnast.

Tööstuse arenguks on eelkirjeldatud põhjustel tingimused head, võib eeldada veelgi lisanduvaid välisinvesteeringuid. Samas on seoses tööstusega olemas ka teatud riskifaktor: esialgu võib Raplamaa Eesti kallinemisest isegi võita kuna ta konkurentsipositsioon seoses pealinnaga paraneb, hiljem võib ta aga ka ise muutuda liiga kalliks kohaks, kust investeerijad oma tootmise välja, odavamasse keskkonda viivad. Raplamaa on sisseveetaval tootmissisendil baseeruv eksporttootmiselt võitnud. Eksporttootmine võib aga ka kaduda kiiremini kui mõnevõrra konservatiivsem, aga omal toorainel baseeruv tootmine. See on aga pigem kaugema perspektiivi kui lausa lähiaastate probleem.

Teenidussektori osatähtsuse suurenemisele aitab kaasa elanikkonna jõukuse tõus. Samas on Tallinn lähedal ja suur osa teenustest ostetakse ka edaspidi pealinnast või pealinna "äärtest".

Millise ettevõtlusega on Raplamaal kõige kasulikum tegeleda?

Rapla Agrovarustus OÜ

Arvan, et nõustamisega teemadel raamatupidamine, maksumus, juriidika ja põllumajandustoetused.

Paul Orupõld

Lelle Põllumajanduse OÜ

Kindlasti metsaäri.

Viktor Ivanov

Raikküla Farmer OÜ

Kõige kasulik on Raplamaal tegeleda põllumajandusega.

Tõnu Rahula, juhataja

Semetron AS

Eks koostatav tabel annab prima vastuse, kuid transpordi-

firmad Raplast on kindlasti Eestis esirinnas.

Alvar Kaur

Amparis OÜ

Tootva ettevõtlusega.

Radek Küttis

Argore AS

Metsandusega.

Ülo Olm

Nädaline OÜ

Kinnisvara ja kaubandusega.

Tõnis Tõnisson

TST OÜ

Küttepude tootmisega.

Priit Salumäe

Pirgu Arenduskeskus OÜ

Raske öelda. Oleneb, mida silmas pidada, kas kasumlikkust, stabiilselt tagatud käivet, kohalike ressursside paremat ärakasutamist või mida veel. Selleks peaks teadma praegu Raplamaa eri profiili ettevõtete majandamistavasid ja vastavaid tulemusi. Kahjuks ei ole kursis.

Andrus Ristkok

Jats AS

Arvan, et „ettevõtte kasulikkus“ üldiselt ei sõltu kohast, vaid tegijatest.

Aivar Jaago

Fesma Alu OÜ

Vahendustegevus.

Udo Maidre

Kilekeskus OÜ

Raplamaal saab pidada edukalt üle-Eestilist teenust pakkuvat firmat.

Sulev Tammel

Erek OÜ

Vastus selgub pärast TOPi avaldamist. Mina ühtegi rahaauku ümbruses ei näe.

Ilmar Vaabel

Ingle AS

Sellele küsimusele on väga raske vastata, sest kõigile tundub, et seal on parem, kus meid ei ole. Kõige kasulik on siiski sellise ettevõtlusega tegeleda, mida sa tead ja tunned või oled omandanud praktilised kogemused.

Aare Leinberg

Tulihein OÜ

Jaekaubandus.

Mart Järvik

ERA Valduse AS

Ei tea kas küll Raplamaal ainult, kuid ikka ausa äri.

Aivar Jõgiste

Rapla Tarbijate Ühistu

Metsandus (puidu töötlemine).

Väino Sassi

Hilleberg Eesti AS

Teretulnud on igasugune kvaliteetne ettevõtlus. Kõige kasulik on vast väike- ja keskmise suurusega tootmine.

Juta Heinvee

TEL (048) 94 590 FAKS (048) 92 636

**EHITUSMATERJALID
VUNDAMENDIST VÕTMETENI!**

Eesti Töuloomakasvatavate Ühistu
Keava, Kehtna vald, 79005 Rapla mk
Tel (048) 73 181, faks (048) 90 680
e-post must@estpak.ee
www.etky.ee

- touaretus
- touaraamatute pidamine ja töutunnistuste väljastamine
- touloomade ja tõukarjade hindamine
- aretusmaterjalide varumine ja müük
- seemendusteenused ja sellealane nõustamine
- touloomanaütuste ja -oksjonite korraldamine
- touloomade ost-müük

- Autotransport:**
kallur, raskeveotreiler
- vee- ja kanalisatsiooni-**
trasside ehitus
- teede ja platside ehitus**
- haljastus**

Märjamaa vald
78202 Raplamaa
Tel 050 64 901, 050 63 823
Faks (048) 26 716
E-post: vanmar@hotmail.ee

Raplamaa

enterprise estonia
ettevõtluse arendamise sihtasutus

EDULOOD

ETTEVÕTLUSE ARENDAMISE SIHTASUTUSE TOETATUD PROJEKTID

Väikestest asjadest sünnivad suured!

Rapla maavanem Kalle Talviste on neli aastat olnud Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse regionaalarengu agentuuri finantskomitee liige ning oskab välja tuua, mida toetuste taotlemisel erilisel silmas tuleks pidada.

- **Kui suur osa taotlustest rahuldatakse?** Finantskomiteeni jõuavad taotlused, mis ületavad 350 000 krooni piiri ning on eelnevalt hinnangu saanud programmitöörühma poolt. Toetust saab umbes 80% taotlustest.
- **Millised on peamised põhjused toetusprojektide tagasilükkamisel?**

Eelkõige projekti nõrk jätkusuutlikkus ning mittevastavus meetme või programmi tingimustele. Infrastruktuuri toetuse taotlejate puhul on nõrkuseks see, kui tulemusest on kasusaajaid vaid üks. Taotlust ei tasu esitada maksuvõlglastel.

• Mis iseloomustab häid projekte?

Korralik ja jätkusuutlik äriplaan kahtlemata. Infrastruktuuri toetuste puhul peaks kasusaajaid olema rohkem kui üks ning vajalikud on kaasfinantseerijad. Mida enam huvitatud osapooli on projekti rahastamisse kaasatud, seda kindlamad saame olla projekti vajalikkuses ja õnnestumises.

• Kas toetust saav projekt peab alati looma uusi töökohti?

Üldiselt on täiendavate töökohtade loomine ja olemasolevate säilitamine tõesti valikukriteeriumina väga oluline. Põllumajandus- ja tööstuspiirkondade puhul peame aga kõige olulisemaks, et toetust leidv projekt aitaks luua piirkonnas uut elukvaliteeti ja stimuleeriks üldist elukeskkonda. Enne uute töökohtade loomist tuleb nendes piirkondades tegeleda positiivse imago kujundamisega ning tingimuste ja eelduste loomisega ettevõtluse arenguks.

• Kuidas toetusprojektide kvaliteet aja jooksul muutunud on?

Kvaliteet on oluliselt tõusnud, kuigi erineb piirkonniti üsna tugevalt. Näiteks tulevad Saaremaalt alati väga head projektid, nõrgad piirkonnad on aga Kagu-Eesti ja Ida-Virumaa. Kõik Raplamaa projektid, mis finantskomiteesse on jõudnud, on senini toetust saanud.

• Seega tasub initsiatiivi üles näidata?

Kindlasti. Kohaliku elu arendamise seisukohalt pean väga oluliseks ka külade omaalgatusprogramme. Maakondlike komisjonide poolt külaseltsingutele eraldatud summad on enamasti üsna väikesed, jäädes paari tuhande krooni piirimaile, ent väike rahastust turgutab oluliselt küla aktiivsust. Väikestest asjadest sünnivad suured!

Juhised toetuse taotlejatele

Väikemeetmete (nõustamistoetus, koolitustoetus, messitoetus Eestis toimuvatel messidel osalemiseks) taotlemine on ettevõtjale suhteliselt kiire ja lihtne.

Esmalt tuleb täita taotluse vorm, lisada sellele maksumeti kinnitus maksuvõla puudumise kohta ning teatis, et ettevõtja ei ole saanud riigilt abi rohkem kui 1,5 miljonit krooni (taotluse vormi ja teatise näidise leiab internetiaadressil www.erd.ee). Samuti tuleb taotlusega koos esitada informatsioon ostetava teenuse kohta – koolituse puhul koolitusprogramm, nõustamise puhul nõustamise plaan.

Taotlus tuleb esitada kohalikule ettevõtluskeskusele. Otsuse toetuse eraldamise kohta teeb Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS) keskmiselt ühe nädala jooksul.

Väikemeetmete toetuste suurusteks on kuni 50% teenuse kogumaksumusest. Nõustamistoetust makstakse ainult teenuse ostmisel EASi poolt aktsepteeritud konsultantidelt (nimekirja internetis). Messitoetust makstakse EASi poolt toetatavate messide nimekirja (loetelu internetis) kuuluvatel messidel osalemiseks.

Töötajate ümberõppe ja täiendkoolituse programmi eesmärk on aidata kaasa ettevõtluse edendamisele piirkondades, kus elatustase on madal ja tööpuudus suur. Toetuse saamiseks tuleb esitada koolitusprojekt, mis peab olema seotud töötajate kutseoskuste omandamise või tõstmisega. Minimaalne toetuse suurus on 10 000 krooni, maksimaalne toetuse piirmäär 80% koolitusprojekti maksumusest.

Infrastruktuuri arendamise toetuse taotlejalt nõutakse kvaliteetset äriplaan, mis näitab tekkivate või säilivate töökohtade arvu, samuti ettevõtja poolt pärast infrastruktuuri kitsaskoha kõrvaldamist tootmise arendamisse tehtavate lisainvesteeringute mahtu.

Tehnoloogiavaldkonna toetuste osas (eel- ja rakendusuuringud, tootearendus) on soovitatav konsulteerida EASi tehnoloogiavaldkonna projektijuhtidega, kes umbes tunnise kohtumise käigus oskavad hinnata projekti sobivust toetuse taotlemiseks (telefon (0) 627 9700).

Ekspordi arendamise toetuste osas (välismessid, ekspordiplaani koostamise ja elluviimise toetus, ekspordi infokeskus, koolitused) on soovitatav konsulteerida EASi ekspordivaldkonna projektijuhtidega (telefon (0) 627 9400).

Kõikide teenuste kohta on ülevaatlik info olemas EASi internetilehel www.eas.ee toodete ja teenuste alammenüüs.

Toetusi ei eraldata ettevõtetele, kelle põhitegevusalaks on põllumajandus, kalandus või transport.

Arvutist abi ka torutöodes

Vee-, kanalisatsiooni-, gaasi- ja soojusvõrgustike ehitaja AS Amaks oli esimene firma Eestis, kes 90ndate alguses võttis kasutusse uude kaevetööde süsteemi, mis võimaldas torusid maa alla panna ilma massiivsete kaevamistöödeta. Umbes sama revolutsioonilise tähendusega oli ettevõtte jaoks eelmisel aastal asjaolu, et lahenduse leidis pikaajaline tehniline probleem, mis ei võimaldanud firmas sisse seada korralikku internetiühendust. Kehvast telefoniühendusest tingitud takistus lahenes ning Amaksis seati sisse korralik arvuti- ja internetiside.

Suur osa ettevõtte tegevusest kolis sellega seoses üle arvutisse, mis omakorda tingis vajaduse töötajate koolitamise järele. Suvekuudel, juunis-juulis toimusidki intensiivsed arvutikursused Amaksi keskastmejuhtidele. Lähtuvalt töötajate varasematest eelteadmistest korraldati õpe erinevaid raskusastmeid, lisaks tavaprogrammidele õpiti tundma ka ehitusfirmades kasutatavat Microsofti Projecti arvutiprogrammi. Koolituse kogumaksumuseks kujunes 60 000 krooni, EAS toetas ettevõtmist 48 000 krooniga.

Eelkõige oli koolitusest kasu ettevõtte igapäevase töö paremaks korraldamiseks, ent vaieldamatult aitasid töötajate paranenud arvutioskused kaasa ka sellele, et Amaksile eelmisel aastal kvaliteedijuhtimissüsteemi ISO 9001 sertifikaat omistati. Ilma korraliku arvutioskuseta kvaliteeti toruehituses juba naljalt ei juuruta.

Ettevõtja küsib

Milliseid valdkondi EAS ei toeta?

EAS ei toeta alkoholi- ja tubakatoodete tootmist ja vahendamist. Projektide finantseerimine sõltub paljugi programmist. Üldjuhul ei toetata projekte, mis on seotud põllumajanduse, kalanduse, transpordi, metsamajanduse ja metsavarumise, jae- ning hulgikaubanduse, kinnisvaraarenduse, finantsteenuste osutamise, käibevahendite, kinnisvara, hoonete ja rajatiste soetamisega. Samas on aga enamasti võimalik taotleda toetust toodete väljatootmiseks nimetatud valdkondades tegutsemiseks (nt kalapüügivahendid, traktorid, logistikasüsteemid jms).

Kas toetust on võimalik taotleda ka tagantjärele (nt juba toimunud koolituse puhul)?

Enne taotluse esitamist tehtud kulutusi ei finantseerita.

Kui pikk on projektide menetlemise protseduur?

Sõltuvalt programmist on väikemeetmete puhul (messitoetus, koolitustoetus, nõustamistoetus) menetlusaeg üldjuhul kümme päeva ja suuremate programmide puhul kolm kuud.

Spikker ettevõtjale

www.aktiva.ee

aktiva
ettevõtja infovärv

Aktiva.ee on riigilt äri sektorile suunatud info- ja teenusteportaal, mille põhifunktsiooniks on äritegevuseks vajaliku info ja teenuste pakkumine.

Aktiva.ee on kasulik infoallikas nii väike- ja keskmise suurusega ettevõtjale kui ka ettevõtlikule inimestele, kes alles mõtleb päris oma ettevõtte asutamisest.

Astu läbi! www.aktiva.ee

Aktiva.ee pakub järgmisi vajalikke teenuseid:

- tasuta avaliku- ja mittetulundussektori poolt ettevõtjale suunatud süstematiseeritud ning ajakohane informatsioon;
- ettevõtlus- ja majandusalased uudised;
- põhjalik ülevaade äritegevuse organiseerimiseks vajalikest ressurssidest internetis;
- nõuanded ettevõtte loomiseks, juhtimiseks ja arendamiseks;
- võimalus kerge vaevaga kasutada olemasolevaid avaliku sektori internetipõhiseid teenuseid;
- luua oma ettevõtte tasuta minikodulehekülge;
- avaldada arvamust foorumites;
- küsida nõu spetsialistidelt ja riigiametnikelt;
- ja palju muud kasulikku.